

პროფესიული განვითარების სქემა

- სერტიფიცირებული მასწავლებლის კონსტიტუცია

სახელმწიფომ უკვე აამუშავა მასწავლებლის პროფესიის რეგულირების პირველი მექანიზმი – სერტიფიცირება. სერტიფიცირებული მასწავლებლის შემდგომი საქმიანობა სპეციალურ სქემაშია ასახული, რომელზე მუშაობაც მასწავლებელთა პროფესიული განვითარების ეროვნულმა ცენტრმა სამი წლის წინ დაიწყო. დოკუმენტმა საბოლოო სახე ახლახან მიიღო და ნოემბრის ბოლოს პროგრამა „პესტალოცის“ ფარგლებში ჩატარებული მასწავლებელთა პროფესიული განვითარების საერთაშორისო სემინარის ერთ-ერთ ძირითად თემადაც იქცა.

„პესტალოცი“ განათლების პროფესიონალთა ტრენინგების პროგრამაა, რომელიც ევროსაბჭოს კულტურის კონვენციის ფარგლებში ხორციელდება. მისი თემატიკა ევროსაბჭოს პრიორიტეტული

პროექტების მიხედვით განისაზღვრება. საქართველო „პესტალოცის“ სასემინარო პროცესში 2008 წელს ჩაერთო. პირველი სემინარი მასწავლებლის ეთიკის კოდექსს დაეთმო, შარშანდელი – მენტორო-

ირმა კახურაშვილი

მასწავლებელი ხელს უწყობს სკოლაში დემოკრატიული პრინციპების დამკვიდრებას, სამოქალაქო თვითშეგნების ჩამოყალიბებასა და ადამიანის უფლებების პატივისცემას.

ბისა და მაძიებლობის საკითხებს, ნლევანდელი კი – მასწავლებელთა პროფესიული განვითარების ეროვნული ცენტრის მიერ ინიცირებულ მასწავლებელთა პროფესიული განვითარების სქემას.

სქემის განსახილველად სემინარზე მონაწილემა ქართველმა და უცხოელმა განათლების სისტემის წარმომადგენლებმა – უცხოელმა და ადგილობრივმა ექსპერტებმა და მასწავლებლებმა – ერთმანეთს გამოცდილება გაუზიარეს და სქემის დანერგვის

თქმით, სქემა პირდაპირ უკავშირდება „პესტალოცის“ საერთაშორისო პროგრამას, რომლის პრიორიტეტებია: დემოკრატიული საზოგადოების განვითარება სკოლაში, ადამიანთა უფლებები და კანონის უზენაესობა.

ნინო რევიშვილი: „მასწავლებელი ხელს უწყობს სკოლაში დემოკრატიული პრინციპების დამკვიდრებას, სამოქალაქო თვითშეგნების ჩამოყალიბებასა და ადამიანის უფლებების პატივისცემას. მასწავლებელთა პროფესიულ ზრდასთან დაკავშირ-

უმცირესობებით დასახლებული რეგიონიდან და სხვ. ამ სემინარზე ძალიან საინტერესო რეკომენდაციები მივიღეთ. მასწავლებლის პროფესიული განვითარების სქემა ინოვაციური დოკუმენტია არა მხოლოდ ქართველებისთვის, არამედ ბევრი უცხოელისთვისაც და ეს სხვა ქვეყნების მასწავლებლების პროფესიული განვითარების სისტემების მიმოხილვამაც დაადასტურა“.

მასწავლებელთა პროფესიული განვითარების სქემა და მისი

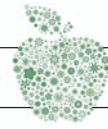
სტრატეგიებსა და ევროპულ მოდელებზე ისაუბრეს. საერთაშორისო სემინარს საქართველოს განათლებისა და მეცნიერების მინისტრი დიმიტრი შაშკინიც დაესწრო. მან აღნიშნა, რომ განათლების სისტემის წარმატება მთლიანად მასწავლებლის პროფესიონალიზმზეა დამოკიდებული, ამიტომ მნიშვნელოვანია მასწავლებელთა პროფესიული განვითარების პროცესში საერთაშორისო გამოცდილების გაზიარება.

მასწავლებელთა პროფესიული განვითარების ფინანსური პროგრამის კოორდინატორის, ნინო რევიშვილის

რებით საკუთარი გამოცდილება გაგვიზიარეს ბრიტანელმა, ფრანგმა, პოლონელმა, კვიპროსელმა, ლიტველმა, ესპანელმა ექსპერტებმა, კერძო და სახელმწიფო სკოლების პედაგოგებმა, სამინისტროსა და რეგიონული საგანმანათლებლო უწყებების წარმომადგენლებმა. საქართველოს მხრიდან აქტიურობდნენ სერტიფიცირებული მასწავლებლები, რომლებმაც, სხვათა შორის, ამ სტატუსით პირველად მიიღეს მონაწილეობა საერთაშორისო სემინარში. მოწვეული გვყავდა ჩვენი ცენტრის სხვადასხვა პროგრამის მონაწილე, მაგალითად, ეროვნული

დანერგვის სტრატეგიები ქართული სინამდვილის გათვალისწინებით მომზადდა, მიუხედავად იმისა, რომ მასწავლებელთა კატეგორიებად დაყოფის პრეცედენტი სხვა ქვეყნებშიც არსებობს.

მასწავლებელთა პროფესიული მომზადებისა და განვითარების სქემაში მთავარი ადგილი ერთიან ეროვნულ სასერტიფიკაციო გამოცდებს უჭირავს. ყველამ, ვისაც მასწავლებლობა სურს, სკოლაში ერთნაირი მუშაობის შემდეგ, ერთიანი სასერტიფიკაციო გამოცდები უნდა ჩააბაროს. მათი წარმა-

ტებით დაძლევის შემთხვევაში, ისინი მასწავლებლობის უფლებას მოიპოვეს. მასწავლებლობის მსურველთათვის ამ გამოცდების ჩაბარება სავალდებულო მხოლოდ ერთხელ იქნება, მაგრამ ყოველ რვა წელიწადში ამ გამოცდის ხელახლა ჩაბარება მათ კარიერულ ზრდასა და ანაზღაურებაზე იმოქმედებს.

მასწავლებელთა პროფესიული განვითარების ეროვნული ცენტრის დირექტორის მოადგილის, თეა კვინტრაძის განმარტებით, პირველი სასერტიფიკაციო გამოცდები 1300 მასწავლებელმა ჩააბარა. იმისათვის, რომ სერტიფიცირებულ მასწავლებლებს სტიმული ჰქონოდათ, პროფესიულ განვითარებაზე უფრო მეტი ემუშავათ, აქტიურები და სხვა პედაგოგებისთვის სამაგალითონი ყოფილიყვნენ, შეიქმნა მასწავლებლის პროფესიული განვითარების სქემა.

თეა კვინტრაძე: „სქემა კრედიტების მიღებისა და აღიარების მექანიზმებს განსაზღვრავს და ამავდროულად, გამოყოფს მასწავლებელთა კატეგორიებს, რაც ძალიან მნიშვნელოვანია. დოკუმენტი ასახავს მასწავლებლის პროფესიული განვითარების მთლიან პროცესს – სქემაში ჩართვიდან დაწყებული სერტიფიცირებისა თუ კატეგორიის მინიჭება/არმინიჭებით დამთავრებული, ასევე, მათ მონიტორინგსა და აღიარების სისტემებს.“

სქემაში ჩართვა მხოლოდ სერტიფიცირებულ მასწავლებელს შეუძლია (ეს ნებაყოფილობითია). ჩვენ მივესალმებით მასწავლებელთა აქტიურობას, მათ სურვილს, მიიღონ უახლესი ინფორმაცია, გაეცნონ თანამედროვე მეთოდებს, მუდმივად იზრუნონ უნარ-ჩვევების გაუმჯობესებაზე. სქემაში ჩართვის შედეგი სწავლების ხარისხის გაზრდაა. ეს კი ჩვენი ცენტრის ძირითადი ამოცანა გახლავთ“.

ერთიანი ეროვნული სასერტიფიკაციო გამოცდების ჩაბარების შემდეგ მასწავლებელმა წლიდან წლამდე კრედიტების გარკვეული რაოდენობა უნდა მოაგროვოს. კრედიტების დაგროვება პროფესიული განვითარებისა და წვრთნის სხვადასხვა პროგრამაში მონაწილეობით ხდება. ამდენად, მასწავლებელი არჩევანის წინაშე დგება: მონაწილეობა მიიღოს პროფესიული განვითარების პროგრამებში, დააგროვოს კრედიტები, ან გამოცდის ჩაბარებიდან 8 წლის შემდეგ გადააბაროს ის და მასწავლებლობის გაგრძელებისთვის საჭირო ქულები მიიღოს. მარტივად რომ ვთქვათ, მას შეუძლია აღარ გაიაროს რესერტიფიცირება და ავტომატურად მიიღოს მეორე კატეგორიის სტატუსი, აქტიურობის შემთხვევაში კი, დააგროვოს დამატებითი კრედიტები და უფრო მაღალ პროფესიულ საფეხურზე გადაინაცვლოს.

სერტიფიცირების კოორდინატორი და მასწავლებელთა პროფესიული განვითარების სქემის ერთ-ერთი თანაავტორი დავით კვინიკაძე აღნიშნავს, რომ ბოლო სამი წლის განმავლობაში განათლების ექსპერტებმა სქემის 12 სამუშაო ვერსია შეიმუშავეს და მხოლოდ ეს უკანასკნელი დოკუმენტი აღმოჩნდა სრულყოფილთან მიახლოებული. მისი აზრით, სქემის ძირითადი მიზანი სერტიფიცირებული მასწავლებლის საქმიანობის სწორად დაგეგმვა და ორგანიზებაა.

საინტერესოა ისიც, რომ სქემა ერთნაირ მოთხოვნებს უყენებს ქალაქსა და სოფელში მომუშავე პედაგოგებს. ის, ძირითადად, მასწავლებლის პროფესიულ სტანდარტს ეფუძნება.

დავით კვინიკაძე: „პროფესიის რეგულირება კრედიტების დაგროვებას გულისხმობს, ანუ სანამ მასწავლებელი რომელიმე კატეგორიაში

რამდენ მიჯა, მან კრედიტების გარკვეული რაოდენობა უნდა დააგროვოს. სერტიფიცირებულ მასწავლებელს პედაგოგობის უფლება და 21 კრედიტი ავტომატურად ენიჭება. სერტიფიცირება ორი ნაწილისგან შედგება და თითოეული ნაწილი 10.5 კრედიტს მოიცავს. პროფესიული განვითარებისთვის მასწავლებელს გარკვეული დრო – დაახლოებით რვა წელი სჭირდება. რამდენადაც სერტიფიცირებულ მასწავლებელს კანონი არჩევანის საშუალებას აძლევს: კრედიტები დააგროვოს, ან გამოცდიდან გამოცდამდე „იმოდრაოს“, მისი ნებაა, მეორე კატეგორიის მასწავლებლად დარჩება თუ კარიერულ ზრდაზე იზრუნებს. იმ შემთხვევაში, თუ საიდენტიფიკაციო კომისია დაადგენს, რომ მასწავლებელი სასტარტო კრედიტს ვერ აგროვებს, ის მასწავლებლობის უფლების დაკარგვის საშიშროების ქვეშ აღმოჩნდება“.

საყურადღებოა, რომ მასწავლებელთა პროფესიული განვითარების ცენტრის წარმომადგენლებმა „პესტალოცის“ სემინარზე პირველად ისაუბრეს მასწავლებლის პორტფოლიოზე, მისი შექმნის წესებსა და რეგულაციებზე. მასწავლებლის პორტფოლიოს მომზადების წესი და მისი შინაარსი ჩანერილია კანონში „ზოგადი განათლების შესახებ“. განათლების ექსპერტთა თქმით, სწორედ ამ დოკუმენტზე დაყრდნობით შეფასდება მასწავლებლის პროფესიონალიზმი.

მასწავლებელთა პროფესიული ცენტრის მიერ მოწვეული სპეციალისტები სქემაში ჩართულ მასწავლებლებს სამ თვეში ერთხელ მონიტორინგს ჩაუტარებენ: დაესწრებიან გაკვეთილებს, დააკვირდებიან მათ სასკოლო გარემოში და მასწავლებელთა პროფესიული განვითარების ეროვნულ ცენტრს დასკვნებს წარუდგენენ.

საქართველო და პროგრამა „პესტალოცი“

პროგრამა „პესტალოცი“ განათლების პროფესიონალთა ტრენინგების პროგრამას წარმოადგენს, რომელსაც ევროსაბჭო ევროპის კულტურის კონვენციის ფარგლებში ახორციელებს. მასწავლებლებსა და განათლების სექტორის წარმომადგენლებს შესაძლებლობა ეძლევათ მონაწილეობა მიიღონ პროგრამა „პესტალოცის“ ფარგლებში ორგანიზებულ სემინარებში. პროგრამის ფარგლებში ჩატარებული სემინარები მონაწილეებს საგანმანათლებლო ინიციატივებში ევროსაბჭოს სამუშაო გამოცდილების გაცნობას, ინტერკულტურული გამოცდილების, კოლეგებთან ინფორმაციის, მასალებისა და ინოვაციური პრაქტიკის გაზიარებას სთავაზობს. შესაბამისად, სემინარების თემატიკაც ევროსაბჭოს პრიორიტეტული პროექტების მიხედვით განისაზღვრება. ეს პრიორიტეტებია: განათლების როლი სამოქალაქო საზოგადოების ფორმირებაში და ადამიანთა უფლებები; ინტერკულტურული დიალოგი და კონფლიქტების გადაწყვეტა; გენდერული თანასწორობა სკოლის გარემოში და ა.შ.

საქართველო პროგრამა „პესტალოცი“ 2009 წლიდან ჩაერთო. 2009-2010 წლის განმავლობაში „პესტალოცის“ პროგრამის ფარგლებში ორგანიზებულ სხვადასხვა სემინარსა და სამუშაო შეხვედრაში მონაწილეობა მიიღო 27-მა ქართველმა პედაგოგმა, პედაგოგთა ტრენინგმა და განათლების ექსპერტმა საქართველოს სხვადასხვა რეგიონიდან.

აზა მდინარაძე

პროგრამის ფარგლებში ჩატარებული სემინარები მონაწილეებს საგანმანათლებლო ინიციატივებში ევროსაბჭოს სამუშაო გამოცდილების გაცნობას, ინტერკულტურული გამოცდილების, კოლეგებთან ინფორმაციის, მასალებისა და ინოვაციური პრაქტიკის გაზიარებას სთავაზობს. შესაბამისად, სემინარების თემატიკაც ევროსაბჭოს პრიორიტეტული პროექტების მიხედვით განისაზღვრება. ეს პრიორიტეტებია: განათლების როლი სამოქალაქო საზოგადოების ფორმირებაში და ადამიანთა უფლებები; ინტერკულტურული დიალოგი და კონფლიქტების გადაწყვეტა; გენდერული თანასწორობა სკოლის გარემოში და ა.შ.

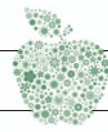
„აუშვიცისა და ჰოლოკოსტის სწავლება ავროპული მეხსიერების კონცეფტში“

ჰოლოკოსტს, როგორც საგანს, ევროპის სკოლებში 16 წლის მოსწავლეებს ასწავლიან. მისი სახლმძღვანელო 2003 წელს გამოვიდა. სწავლების მიზანია, ახალგაზრდებს ხსოვნის კულტურა ჩამოუყალიბდეთ, რათა წარსულის გაზრების შემდეგ მომავლის წინაშე პასუხისმგებლობა იგრძნონ. მოზარდებმა უნდა ისწავლონ, რომ მხოლოდ ტოლერანტობისა და თანასწორობის შედეგად შეძლებენ მსოფლიოს ერები მშვიდობიან თანაცხოვრებას, რაც მათი განვითარების წინაპირობაა.

აღნიშნული სემინარი – „აუშვიცისა და ჰოლოკოსტის სწავლება ევროპული მეხსიერების კონცეფტში“ – ევროსაბჭოს, პოლონეთის განათლების სამინისტროს, აუშვიც-ბურკენაუს მუზეუმისა და კრაკოვის პედაგოგიური უნივერსიტეტის დახმარებით

ჩატარდა. ჩამოთვლილი ინსტიტუტების წარმომადგენლები, სემინარის ორგანიზატორები და ჰოლოკოსტის მკვლევარები ერთი კვირის მანძილზე ჩვენთან ერთად განიხილავდნენ მეორე მსოფლიო ომის ისტორიას, ჰოლოკოსტის ფაქტებსა და შედეგებს, გვაცნობდნენ ბანაკის საშინელებებს გადარჩენილი, ყოფილი ტყვეების შემდგომ საქმიანობასა და შემოქმედებას.

ჰოლოკოსტი მხოლოდ აუშვიცში არ მომხდარა. ბევრგან ხდებოდა ეს უსამართლობა, უდანაშაულო ადამიანთა ხოცვა-ჟლეტა – ამისათვის კომუნიზმის მსხვერპლთა ბანაკების გახსენებაც საკმარისია. თუმცა აუშვიცი კაცობრიობის წინაშე ჩადენილი ყველაზე დიდი და მასობრივი დანაშაულის ადგილია. ევროსაბჭოს გადამწყვეტილება ჰოლოკოსტის სწავლების ორგანიზების

შესახებ იმის ნიშანია, რომ ასეთ დანაშაულებს მსოფლიო არ დაივინყებს. ნაცისტებისა და კომუნიზმის მსხვერპლთა შედარება და მათ მიმართ ჩადენილ დანაშაულთა კვლევა გაგრძელდება.

ჩვენი ჯგუფი ევროპის სხვადასხვა ქვეყნიდან ჩამოსული მასწავლებლებისა და განათლების სპეციალისტებისგან შედგებოდა. საქართველოდან მე და თბილისის მე-10 სკოლის მასწავლებელი მარილე დემეტრაშვილი გახლდით. ჩვენ 10-დან 16 ოქტომბრამდე, 1 კვირის მანძილზე, ჯერ ქალაქ კრაკოვში, შემდეგ კი ოსვენციმში ვსწავლობდით ჰოლოკოსტის – მასობრივი ჟლეტის – ფაქტებსა და უფროსი ასაკის მოსწავლეთათვის ამ ფაქტების იმგვარად გადაცემის მეთოდებს, რომ ბავშვები არ დაიზაფრონ და დაღუპულთა მიმართ თანაგრძნობით განეწყონ. ახალგაზრდებმა უნდა ისწავლონ, როგორ აღარ უნდა იცხოვროს კაცობრიობამ და სადამდე შეიძლება მიიყვანოს ადამიანები სიძულვილმა.

სემინარის მონაწილეებს აღნიშნული ისტორიული მოვლენების შესახებ

უამრავი ინფორმაცია, ფოტო, ბროშურა და წიგნი დაგვიგროვდა და ვგეგმავთ, რომ ცოდნა ჰოლოკოსტის შესახებ ყველა დაინტერესებულ პირს გავუზიაროთ.

შინ დასაბრუნებლად გამზადებული ულამაზესი კრაკოვის ძველი უბანი დაგვემშვიდობა – მზიანი ქუჩებით, ლამაზი სახლებით, თეთრი ცხენებითა და ეტლებით...

ეს ყველაფერი მილიონზე მეტ სიცოცხლით სავსე ადამიანს წაართვეს და მათგან მხოლოდ მუზეუმში ბარგიდან ამოკრეფილი ნივთები, ჩემოდნებზე წარწერილი სახელები და გვარები, შავ სტენდებზე გამოფენილი ძველი, მზიარული ცხოვრების ამსახველი ფოტოსურათები, ფერფლიანი მინდვრები და დიდი ტკივილი დარჩა.

Google თაობა

ნორვეგიის ქალაქ ბერგენში, პესტალოცის პროგრამის ფარგლებში, ევროსაბჭოს 17 ქვეყნის 40 წარმომადგენელი შევიკრიბეთ სემინარზე „ინფორმაციული წიგნიერების ხელშეწყობა ევროპულ საკლასო ოთახებში. როგორ ვასწავლოთ გოგლე თაობას – გამონევეები მასწავლებლებს“.

სემინარის დროს განვიხილეთ ის, თუ როგორ უნდა დავარწმუნოთ

განათლების ექსპერტები და განათლების პოლიტიკის განმსაზღვრელი სახელმწიფო ხელმძღვანელობა მასწავლებელთა და ბიბლიოთეკართა შორის თანამშრომლობის აუცილებლობაში. ვისაუბრეთ იმაზეც, თუ როგორ უნდა ავირიდოთ თავიდან პლაგიატიზმი. ინდიანას უნივერსიტეტის პროფესორის, სარა ვილენსკის თქმით, „თუ სკოლაში გასწავლიან, როგორ გაიაზროთ

ზაქარია ქარსაულიძე

სემინარის დროს განვიხილეთ ის, თუ როგორ უნდა დავარწმუნოთ განათლების ექსპერტები და განათლების პოლიტიკის განმსაზღვრელი სახელმწიფო ხელმძღვანელობა მასწავლებელთა და ბიბლიოთეკართა შორის თანამშრომლობის აუცილებლობაში. “

სხვადასხვა ავტორი და მათი ნააზრევის სინთეზირება საკუთარ არგუმენტებში მოახდინოთ, უნივერსიტეტში პლაგიატიზმის სურვილი აღარ გაგიჩნდებათ“. სემინარზე იმის შესახებაც ვიმსჯელებთ, თუ როგორ უნდა

გამოცდილება კი სკოლის ბიბლიოთეკიდან უნდა იწყებოდეს.

ახალგაზრდა თაობა უპირატესობას ინტერნეტს ანიჭებს. მარიანა ვულფი წიგნში „პრუსტი და კალმარი“ წერს, რომ ელექტრონული მედიის

პროექტები, რომელთა მომზადებისას აუცილებლად უნდა გამოიყენონ ენციკლოპედიები, ინტერნეტი და ელექტრონული წიგნები. პრეზენტაციის დროს დაუშვებელია ციტატების გაკეთება, მოსწავლემ ყველაფერი საკუთარი სიტყვებით უნდა აღწეროს. ამ დროს ბავშვები სწავლობენ ინფორმაციის გამოყენების ეთიკას და ეჩვევიან საავტორო უფლებების დაცვას.

სამდლიან სემინარზე სასწავლო პროცესში ბლოგერების და სოციალური მედიის როლიც მიმოვიხილეთ. საინტერესო იყო ის ფილმი, რომელიც ბერგენის საუნივერსიტეტო კოლეჯის პროფესორმა ტრიგვე ტოლფესენმა წარმოადგინა. ვიდეოში საგაკვეთილო პროცესია ასახული, რომელიც ბლოგებთან მუშაობას ეძღვნება. ჩანს, რომ ბავშვები ჩართულები არიან გაკვეთილის პროცესში, მათი კომენტარები კი თემატიკით დაინტერესებაზე მეტყველებს. მოსწავლეებს მოსწონთ ციფრული კამერით სურათების გადაღება და ბლოგზე მათი ატვირთვა. ფილმის ჩვენების შემდეგ გამართულ დისკუსიაში ბლოგების მნიშვნელობაზე გამახვილდა ყურადღება. ყველა შეთანხმდა, რომ მოზარდებისთვის აუცილებელია საკუთარი ნაშრომების (ფოტოსურათი, ნახატი, ლექსი, მოთხრობა, თემა და ა.შ.) სხვებისთვის გაცნობა, ბლოგის საშუალებით კი ეს იოლად ხერხდება. ნაშრომებზე გაკეთებული კომენტარები მათ სხვისი აზრის შეტყობის საშუალებას აძლევს, რაც უკეთესი ნამუშევრის შექმნის საწინდარია.

სემინარის დასრულების შემდეგ ახალი იდეებითა და ცოდნით დატვირთული მონაწილეები სასწავლო პროცესში სიახლეების შეტანის სურვილით დავბრუნდით საკუთარ ქვეყნებში.

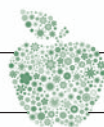

მივაჩვიოთ მოზარდები ბექდურ წყაროებთან მუშაობას, რათა მათ ყველაფერი ელექტრონულ ფორმატში არ იკითხოთ.

XXI საუკუნეში ინფორმაციული წიგნიერება ადამიანს საჭირო და ღირებული მასალის ამორჩევის უნარს აძლევს. მას შეუძლია განსაზღვროს, როგორ არის ორგანიზებული ინფორმაცია და რომელი წყარო შეიძლება იყოს უფრო სანდო. ამის განსასაზღვრად კვლევითი ხასიათის ტექნიკის, წიგნებისა და ინტერნეტის გამოყენებაა საჭირო. წიგნებსა და ინტერნეტთან მუშაობის

საშუალებით კითხვა ჩვენს შემეცნებით უნარებს ცვლის: ზედაპირულ კითხვას ვეჩვევით, რაც ნამდვილ ცოდნას გვაშორებს.

სემინარზე ბერძნულ-ამერიკული საგანმანათლებლო ფონდის ბიბლიოთეკების დირექტორმა, ალექსანდრა პაპაზუგლოუმ ბავშვის წიგნთან დაახლოების მეთოდები განიხილა. მან საბერძნეთის მაგალითი მოიყვანა, სადაც სკოლებში მოზარდები ადრეული ასაკიდან იწყებენ ინფორმაციული წიგნიერების კურსს. მათ ეძლევათ დავალება, რომ გარკვეულ საგნებში მოამზადონ პრეზენტაციები და

შფოთის გამოწვევი სიტუაციაში 12-14 წლის მოზარდებში

უკანასკნელ წლებში განათლების სისტემაში პრიორიტეტები გარკვეულწილად შეიცვალა. ადრე სკოლის მთავარი ამოცანა მხოლოდ სწავლება, ანუ ცოდნის გადაცემა და დისციპლინის მოყვარული მოზარდის აღზრდა იყო. დღეს ბავშვის პიროვნების სრულყოფილი განვითარების უპირატესობას აღიარებენ. ამიტომ ყურადღება მიმართულია არა მხოლოდ აკადემიურ მოსწრებასა და ყოფაქცევაზე, არამედ ბავშვის განცდებზე, ფიზიკურ, ფსიქიკურ ჯანმრთელობაზე.

თუ შფოთვის მომატებულ დონეს პიროვნული არასტაბილურობის გამოვლენად განვიხილავთ, მნიშვნელოვანი იქნება მისი გავლენა ანალიტიკურ აზროვნებაზე, ინტელექტზე, მეხსიერებაზე.

შფოთვა არასასიამოვნო ემოციური მდგომარეობაა: გაურკვევლობის განცდა, ცუდის მოლოდინი, ძნელად ასახსნელი წინათგრძნობები. შიშისგან განსხვავებით, ის, ძირითადად, უსაგნოა, ირაციონალური. მას არ აქვს კონკრეტული სტიმული. მეორე მხრივ, შფოთვა ადამიანს მოსალოდნელ მაგნე ქცევას არიდებს და ამიტომ, გარკვეულწილად, დაცვით ფუნქციას ასრულებს.

ერიკ მეშისა და დევიდ ვოლფის აზრით, შფოთვა რამდენიმე ემოციის კომბინაციაა: შიშის, წუხილის, სირცხვილისა და დანაშაულის გრძნობის. შფოთვის დროს ადამიანი საკუთარ წარსულში ან გარე სამყაროში ეძებს და პოულობს საშიშ და უსიამოვნო მოვლენათა მაგალითებს, შემდეგ კი მათ პროეცირებას საკუთარ მომავალზე ახდენს.

ყველა ბავშვი განიცდის შიშს, შფოთვას, უხერხულობას. ეს განცდები

ყველა ადამიანს უჩნდება ზრდისა და განვითარების პროცესში. თუმცა ხშირია შემთხვევები, როდესაც ბავშვები ზედმეტად წუხდებიან ამ განცდით, მაგალითად, სოციოფობიით, გენერალიზებული შფოთვით და სხვა. ასეთ განცდას მრავალი პრობლემა ახლავს. ხშირად შფოთვითი მოვლენები თვალშისაცემი არ არის და ბავშვები დროულ დახმარებას ვერ იღებენ. თანაც ბევრ სიმპტომს ფარული ხასიათი აქვს (თავის ტკივილი, კუჭის ტკივილი და სხვ.).

წლების მანძილზე ბავშვების შფოთვა ითვლებოდა უმნიშვნელო დარღვევად, რომელიც მაშინვე ქრება, როგორც კი მოზარდი ნორმალურ ცხოვრებისეულ გამოცდილებას მიიღებს. თუმცა უკვე ცნობილია, რომ ბევრი ბავშვი, რომელიც განიცდის შფოთვას, მოზარდობასა და მოწიფულობაში მისგან ვერ თავისუფლდება.

ბარიოსისა და ჰარტმანის მიხედვით, შფოთვითი სიმპტომები ვლინდება სამი ურთიერთდაკავშირებული სისტემის სახით: ფიზიკური, კოგნიტური და ქცევითი.

მაია შუშუბაიძე

წლების მანძილზე ბავშვების შფოთვა ითვლებოდა უმნიშვნელო დარღვევად, რომელიც მაშინვე ქრება, როგორც კი მოზარდი ნორმალურ ცხოვრებისეულ გამოცდილებას მიიღებს. თუმცა უკვე ცნობილია, რომ ბევრი ბავშვი, რომელიც განიცდის შფოთვას, მოზარდობასა და მოწიფულობაში მისგან ვერ თავისუფლდება.

ელისის თეორიაში მომატებული შფოთვა არაადეკვატურ, არასაჭირო ემოციებს განეკუთვნება, რომელიც ხელს უშლის სუბიექტს წონასწორობის მიღწევაში.

ხოლო, ბეკის მიხედვით, შფოთვა სუბიექტის მიერ საკუთარი რესურსებისა და გარემოდან წამოსული მუქარის შეუფასებლობაა, ამიტომ ის განწყობებით არ არის განპირობებული.

ამ სიტუაციების უგულვებელყოფამ შესაძლოა გააღრმავოს მოზარდის შინაგანი კრიზისი და განცდილი მარცხი მუდმივი შფოთვის მიზეზად იქცეს, რასაც შემდგომში უამრავი პრობლემა მოჰყვება. ყოველ ადამიანს მოთხოვნილებების დასაკმაყოფილებლად შემოწმებული ხერხების ნაკლები, თავდაცვის განსაკუთრებული მეთოდები აქვს. ამ მექანიზმების შერჩევა კი, უმთავრესად, ბავშვობის გამოცდილებით ხდება.

ამ მოსაზრებებმა განაპირობა ჩვენი კვლევის მიზანიც: იმ სიტუაციების გამოვლენა, რომლებიც 12–14 წლის მოზარდებში შფოთვას იწვევს და გავლენას ახდენს თვითშეფასებასა და ურთიერთობებზე.

გამოკითხვა ჩავატარეთ თბილისის ორ საჯარო სკოლაში („მომავლის სკოლა“ და 64-ე სკოლა) 12, 13, 14 წლის მოზარდებზე. მასში მონაწილეობდა 105 ბავშვი. კვლევაში გამოვიყენეთ კონდაშ-პრიხოჟანის „სოციალურ-სიტუაციური შფოთვის სკალა“. ამ ტიპის სკალების დამახასიათებელია ის, რომ მათში ინდივიდის შფოთვა განისაზღვრება იმის მიხედვით, არის თუ არა სკალაში მითითებული ესა თუ ის სიტუაცია კონკრეტულ ინდივიდში შფოთვის გამომწვევი. კითხვარის გაგება და შეფასება ნაკლებადაა დამოკიდებული მოზარდის უნარზე, ამოიცნოს საკუთარი განცდები და

გრძნობები, აგრეთვე მისი ინტროსპექციის განვითარებაზე და იმაზე, თუ რამდენად შეუძლია მას სიტუაციურად აღწეროს ეს განცდები.

კითხვარი შედგება 4 სუბსკალისგან. 1) სასკოლო შფოთვის სკალა, 2) თვითშეფასებითი შფოთვის სკალა, 3) პიროვნებათაშორისი შფოთვის სკალა, 4) მაგიისადმი შფოთვის სკალა. კვლევა ჩატარდა ჯგუფურად. ბავშვებს კითხვარებს ვურიგებდით და პასუხების შემოხაზვას ვთხოვდით. მათ ევალუბრდით შფოთვის გამომწვევი სიტუაციების საკუთარი თავისათვის მისადაგება და იმის განსაზღვრა, თუ რამდენად უსიამოვნო და შფოთვის გამომწვევი იყო თითოეული გარემოება მათთვის (სრულებით არა, ოდნავ, საკმაოდ, მნიშვნელოვნად, ძალიან). ამჯერად

თვითშეფასებითი შფოთვისა და პიროვნებათაშორისი შფოთვის საკვლევი სკალების გამოყენება ვცადეთ. თითოეული სუბსკალისათვის ცალკე ითვლებოდა ქულების ჯამი, ხოლო სკალებზე მიღებული ქულების ჯამი, მთლიანობაში, შფოთვის ზოგადი დონის მაჩვენებელია.

№1 ცხრილში ნაჩვენებია ის მონაცემები, რომლებშიც მოცემულია თვითშეფასებითი შფოთვის სკალაზე მოსწავლეთა რაოდენობის პროცენტული მაჩვენებლები. I გრაფაში მოცემულია ის სიტუაციები, რომლებიც შეიძლება შფოთვის გამომწვევი იყოს ამა თუ იმ ასაკში, II, III, IV გრაფებში კი – 12, 13, 14 წლის მოზარდების რამდენ პროცენტშია ეს სიტუაციები შფოთვის გამომწვევი.

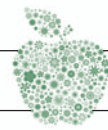
ცხრილი №1

№	I	II 35 მონაწ. %	III 35 მონაწ. %	IV 35 მონაწ. %
სიტუაციები		12 წ.	13 წ.	14 წ.
1(2)	მონაწილეობას ვიღებ კონკურსში, შეჯიბრში	45%	14%	28%
2(3)	სხვებს ვაძარებ საკუთარ თავს	16%	15%	15%
3(4)	მაკრიტიკებენ, მტუქსავენ	22%	15%	40%
4(6)	რალაც არ გამომდის	38%	40%	53%
5(8)	წარუმატებლობა, ჩავარდნა მემუქრება	22%	48%	43%
6(10)	საკუთარ მომავალზე ვფიქრობ	45%	7%	46%
7(13)	ფსიქოლოგიურ ექსპერიმენტში ვმონაწილეობ	11%	0	9%
8(17)	ახალ საქმეს ვიწყებ	11%	4%	15%
9(20)	სარკეში ვიყურები	11%	4%	12%

ფრჩხილებში მოცემულია სკალაზე ამ სიტუაციის ნომერი

ცხრილი №2. პიროვნებათაშორისი შფოთვის სკალის მონაცემები (%)

№ სკალაზე	I	II	III	IV
სიტუაციები		12 წ.	13 წ.	14 წ.
1(1)	საჭიროა, უცნობ ადამიანს მივმართო კითხვით ან თხოვნით	11%	7%	21%
2(5)	მიყურებენ, როცა რალაცას ვაკეთებ (მითვალთვალენ მუშაობის დროს)	6%	12%	28%
3(7)	არ მაქცევენ ყურადღებას	11%	20%	44%
4(9)	ზურგსუკან სიცილი მესმის	11%	7%	26%
5(11)	დიდი აუდიტორიის წინაშე გამოვდივარ	22%	16%	46%
6(12)	მშობლებთან უსიამოვნება მაქვს	33%	14%	43%
7(14)	მიყურებენ, როგორც პატარას	6%	30%	46%
8(16)	არ ვეთანხმები მშობლებს	16%	14%	12%
9(18)	ჩემი მიახლოებისთანავე ჩუმდებიან	8%	20%	21%
10(19)	ვუსმენ, როგორ ჰყვება ვიღაც სასიყვარულო ისტორიებს	11%	7%	12%

როგორც №1 ცხრილიდან ჩანს, 12 წლის მოზარდების 45%-ში შეჯიბრში მონაწილეობასა და საკუთარ მომავალზე ფიქრი შფოთვის გამომწვევია, 38%-სათვის – როცა რაღაც არ გამოდის, ხოლო 26%-სათვის სანინალმდეგო სქესისთვის მიმზიდველობაზე ფიქრი იწვევს შფოტვას.

13 წლის მოზარდებთან სურათი გარკვეულწილად იცვლება. „ჩავარდნა მემუქრება“ – ამ სიტუაციას 48% თვლის შფოთვის გამომწვევად (8), „რაღაც არ გამოდის“ – 40% (6), დანარჩენი სიტუაციები დაბალი პროცენტული მაჩვენებლებითაა წარმოდგენილი. ამის მიზეზი შესაძლოა ზემოთ ნახსენები ერთ-ერთი გარემოებაა. „თავის დამზღვევის“ პოზიცია ხშირად შფოტვას ეფუძნება. „თავის დამზღვევი“ სუბიექტები, ანუ ის ადამიანები, რომლებიც საკუთარ შესაძლებლობებს ფაქტობრივ დონეზე დაბლა აფასებენ, თავისთვის გარკვეულ „უსაფრთხოების ზონას“ იტოვებენ, თავს დიდი მარცხისათვის „არ სწირავენ“. ჩვენს შემთხვევაში, ვფიქრობთ, მსგავსი მდგომარეობა: ეს სიტუაციები უფრო მნიშვნელოვანი უნდა იყოს 13-14 წლის მოზარდისთვის, ვიდრე პატარისთვის, რადგანაც მოზრდილობისკენ მის შინაგან სწრაფვას შეესაბამება. ჩვენი აზრით, ამ ასაკში მომატებულია ე.წ. „თავის-დამზღვევა“ რაოდენობა, ანუ ისინი ცდილობენ, ბევრ სიტუაციას შეგნებულად არ მიანიჭონ დიდი მნიშვნელობა, რადგან მარცხი საკმაოდ მაღლა სწევს შფოთვის დონეს, ეს კი მათ სიფრთხილისკენ უბიძგებს. შესაძლებელია, მოზარდებს ძლიერი მოტივაცია ჰქონდეთ, რისი გამომჟღავნებაც არ სურთ და ამის გამო მაღავენ ნამდვილ სურვილებს (შფოთვის დასაწევად).

რაც შეეხება 14 წლის მოზარდებს, მათი მონაცემები (3) „მაკრიტიკებენ“ სიტუაციასთან მიმართებაში ახლოსაა მე-7, მე-8 კლასელების მონაცემებთან. (6) „რაღაც არ გამოდის“ – მაჩვენებლები საგრძნობლადაა მომატებული, (8) „წარუმატებლობა მემუქრება“ – ისინი ამ შემთხვევაშიც საკმაოდ მომატებულია. როგორც ვხედავთ, მე-9 კლასში საკმაოდ

გამოიკვეთა შფოთვის გამომწვევი სიტუაციები. მე-8 კლასი საგრძნობლად განსხვავდება მე-7 და მე-9 კლასებისგან. მიზეზების შემდგომი კვლევა საინტერესო იქნება.

რაც შეეხება №2 ცხრილს, აქ მოცემულია პიროვნებათშორისი შფოთვის მაჩვენებლები: მოზარდების რამდენ პროცენტში იწვევს შფოტვას თითოეული გარემოება. გამოვყავით სიტუაციები, რომლებიც ყველაზე მეტ ბავშვს აქვს აღნიშნული, როგორც ძლიერი შფოთვის გამომწვევი. (14) „მიყურებენ, როგორც პატარას“ – 12 წლის ბავშვებში საკმაოდ დაბალი პროცენტითაა წარმოდგენილი – 6%, 13 წლიანებში – 30%, 14 წლიანებში – 46%. (12) „მშობლებთან უსიამოვნება მაქვს“ – 14 წლიანების მონაცემები მკვეთრად გაზრდილია – 43% (რაც ალბათ იმის ნიშანია, რომ ასეთი შემთხვევები ხშირია). (19) „ვუსმენ სხვის სასიყვარულო ისტორიებს“ – არც ერთ ასაკში არ არის მაღალი მონაცემებით გამოხატული: მე-7 კლასში ჯერ არ აინტერესებთ, მე-8 – მე-9 კლასებში, პირიქით, საკმაოდ აინტერესებთ, ამიტომ, როგორც ჩანს, უსიამოვნო განცდებს არ იწვევს.

მაშასადამე, ის სიტუაციები, რომლებსაც 12, 13, 14 წლის მოზარდების დიდ რაოდენობაში შფოტვა ახლავს, შემდეგია: „რაღაც არ გამოდის“ (12,13,14), „წარუმატებლობა მემუქრება“ (13,14), „მომავალზე ვფიქრობ“ (12,14), „მონაწილეობას ვიღებ კონკურსში“ (12). რაც შეეხება პიროვნებათშორისი სკალის მონაცემებს, ყველაზე მაღალი მაჩვენებელი აქვს სიტუაციებს: „უსიამოვნება მაქვს მშობლებთან“ (12,14), „დიდი აუდიტორიის წინაშე გამოვდივარ“ (12,14).

ვფიქრობთ, შეგვიძლია შემდეგი დასკვნების გამოტანა:

1. კვლევის შედეგად გამოიყო სიტუაციები, რომლებიც მოზარდების საკმაოდ დიდ რაოდენობაში მნიშვნელოვანი შფოთვის გამომწვევია. მონაცემები საინტერესოა სამივე ასაკში.

2. შედეგები ასაკობრივ თავისებურებებს შეესაბამება. ჩვენი საკვლევი ასაკი გარდამავალი, კრიტიკული ასაკია. კვლევები გვიჩვენებს, რომ ამ დროს მოზარდების სოციალური აქტივობა მატულობს (განსაკუთრებით 14 წლის ასაკში) – მეგობრებთან ნორმალური ურთიერთობებისკენ, ზოგადი ღირებულების ათვისებისკენ. თუმცა ამ მიმართულებების განვითარება არათანაბრად მიმდინარეობს, რასაც გარკვეულწილად შინაგანი დესტაბილიზაცია ახლავს.
3. ზოგჯერ სხვა საფეხურზე გადასვლა ნელი ტემპით ხდება: ბავშვი მოზრდილი ადამიანის ქცევის ფორმებს თანდათან ეუფლება. როდესაც საქმე გვაქვს გადასვლის სხვა ტიპთან, მაშინ ეს კონფლიქტები (შინაგანიც და გარეგანიც) გამძაფრებულია. ეს მონიფულობის როლისადმი მოუზადებლობაა, რაც გარკვეულ სიტუაციებში შფოტვას ზრდის. სწორედ ამ ასაკში უჩნდება მოზარდს ზრდასრული ადამიანების ჯგუფში გადასვლისა და გარკვეული უპირატესობით სარგებლობის მისწრაფება, მაგრამ მას ამ ჯგუფში ჯერ არ იღებენ, ამიტომ იგი ჯგუფთაშორის მდგომარეობაში რჩება. ბავშვის რეალურ შესაძლებლობებს, მის დამოკიდებულებას ამ შესაძლებლობებთან და გარემოს მისეულ აღქმას შორის შეუსაბამობებს ზოგჯერ ის შინაგან კონფლიქტამდეც მიყავს, რაც აგრეთვე მომატებული შფოთვის მიზეზი ხდება.

თუ შფოტვა წარმოადგენს საკუთარი შესაძლებლობებისა და კონკრეტულ სიტუაციაში რაიმე მუქარის არა-ადეკვატურად შეფასებას, რაც კოგნიტურ შეცდომებსა და არაადეკვატურ დასკვნებს ნიშნავს, ვფიქრობთ, მნიშვნელოვანი იქნება მოზარდებში შემოქმედებითი აზროვნების განვითარება, კერძოდ, ალტერნატიული ხედვების შემუშავების სტრატეგიების დაუფლება.

გიორგი ალიბეგაშვილი

პაპირუსიდან ქაღალდამდე

დღევანდელი მოთხოვნა – მოსწავლემ არა მხოლოდ ცოდნა შეიძინოს, არამედ მისი გამოყენება პრაქტიკაშიც შეძლოს, უპირველეს ყოვლისა, მოზარდის მიერ საკუთარი თავის შეცნობას გულისხმობს. ნებისმიერი ასაკის ადამიანს უნდა ახსოვდეს, რომ ის არა მხოლოდ ერთი კერძო პირია, განუმეორებელი სულიერად და ფიზიკურად, არამედ თავისი ერის შვილიცაა და, ამასთანავე, მთლიანად კაცობრიობის წევრიც. როდესაც ამ სამი ასპექტით ვინყვებთ მსჯელობას, ბუნებრივია, განსაკუთრებით მასწავლებლის წინაშე დგება ამოცანა, თუ როგორ შეაცნობინოს მომავალ თაობას ამგვარი სამსახოვნება – პიროვნული, ეროვნული და საკაცობრიო. ამ მიმართულებათა გათვალისწინებით მრავალ პრობლემაზე შეიძლება მსჯელობა, რათა ჩვენმა ახალგაზრდებმა ობიექტურად გაიაზრონ ისტორიული წარსული, საუკუნეების მანძილზე ქვეყნის ადგილი კულტურული მსოფლიოს განვითარებაში.

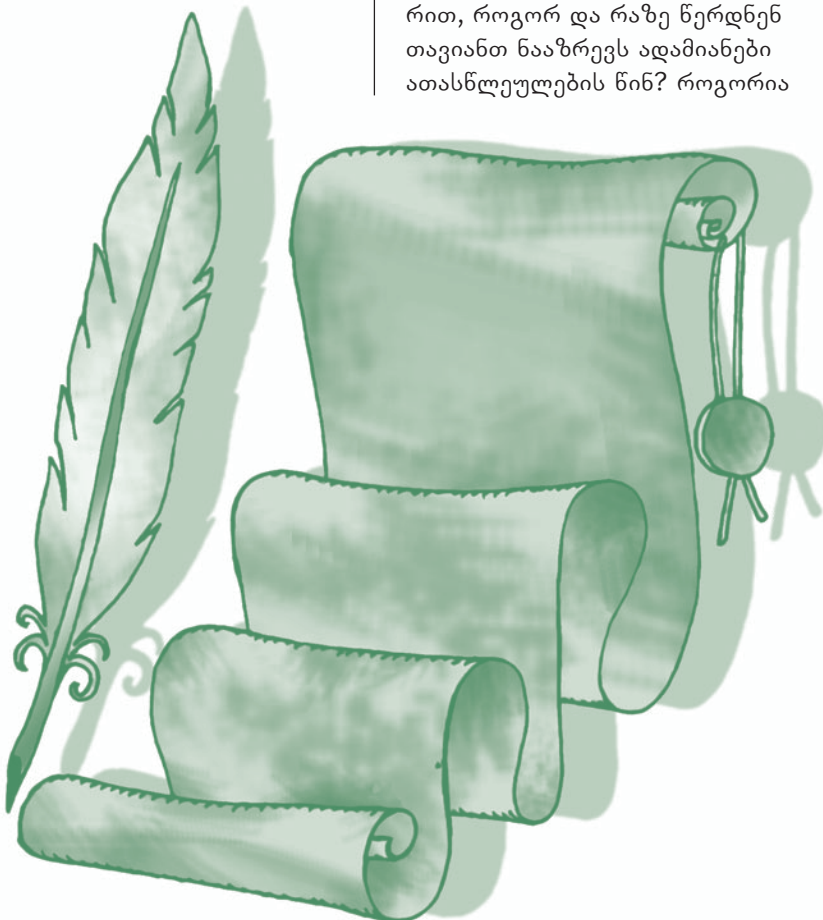
ამგვარი თემებია ანბანური დამწერლობის ჩამოყალიბების, საწერი მასალისა და ადამიანის ნაფიქრის დაფიქსირების სხვადასხვა საშუალების გამოგონების, ხელნაერთა შექმნის, მათი შემკობისა და გაფორმების ისტორია და მრავალი სხვა.

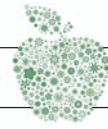
შევჩერდეთ ერთ-ერთ მათგანზე: რით, როგორ და რაზე წერდნენ თავიანთ ნააზრევს ადამიანები ათასწლეულების წინ? როგორია

ჩვენი წინაპრების როლი კაცობრიობის ინტელექტუალური განვითარების ამ პროცესში, რამაც, საბოლოოდ, კომპიუტერულ ტექნოლოგიებამდე მიგვიყვანა?

ქაღალდის მსგავსი საწერი მასალის – პაპირუსის შექმნამდე ადამიანები სხვადასხვა ნივთს ხმარობდნენ, კერძოდ: ქვის, მარმარილოს თუ თიხის ფილებს. ანტიკურ ეპოქაში ოქროს, ვერცხლისა და ტყვიის ფირფიტებიც გამოუყენებიათ; ხმარობდნენ ხის დაფებსა და სპილოს ძვალსაც. მათზე სხვადასხვა ქვეყნის მმართველები და „ძლიერნი ამა ქვეყნისა“ აღწერდნენ თავიანთ დიად საქმეებს, რადგან სწამდათ, რომ ამით საკუთარ სახელს უკვდავყოფდნენ.

საქართველოში შემონახული წარწერებიდან ერთ-ერთი უძველესია ქვის ფილაზე ბერძნული და არამეული ასოებით შესრულებული, II საუკუნით დათარიღებული, არმაზის ბილინგვა (ლათ. bi – „ორი“, lingua – „ენა“). ტექსტის შემოკლებული ვერსია ასეთია: „მე ვარ სერაფიტა, ასული ზევახისა, მცირისა პიტიახშისა ფარსმან მეფისა, მეუღლე იოდმანგანისა... ვაება ვაებისა, ის, ვინც იყო ახალგაზრდა და იმდენად კეთილი და მშვენიერი, რომ არავინ იყო (მისი) მსგავსი სილაშხით და გარდაიცვალა 21 წლისა“.

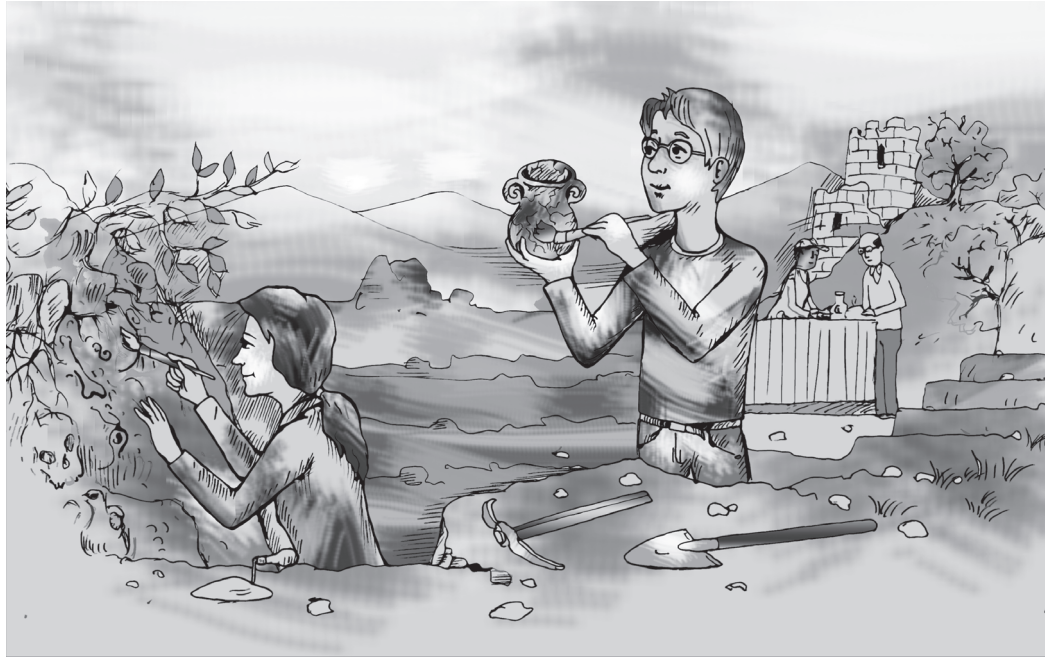

რაც შეეხება პაპირუსს, ქართულად **ჭილს**, მისი გამოგონება ეგვიპტელთა სახელს უკავშირდება. სიტყვა „პაპირუსი“ წარმომდგარია ეგვიპტური პა-პუ-რო-დან და „სამეფოს“ ნიშნავს. პაპირუსი ისლისებრ მცენარეთა ოჯახს განეკუთვნება და მრავლად იზრდება მდინარე ნილოსის დელტაში. მისგან ამზადებდნენ ნავეებს, კალათებს, თოკებს, ჭურჭელს, ავეჯს, სამოსს, ფეხსაცმელს, ჭილოფებს. მას დეკორატიულ მცენარედ აშენებდნენ ბალებში, პარკებსა და ორანჟერეებში, ხმარობდნენ საკვებადაც; პაპირუსის გულს სანათურების პატრუქად იყენებდნენ, მაგრამ განსაკუთრებული მნიშვნელობა მისმა სანერ მასალად ხმარებამ განსაზღვრა.

პაპირუსს შემდეგნაირად ამზადებდნენ: მის თხელ, ფართო ზოლებს ერთიმეორის მიყოლებით ალაგებდნენ, შემდეგ ზემოდან მეორე, ზოგჯერ მესამე ფენასაც აწყობდნენ, ასხურებდნენ ბლომად ნილოსის წყალს, ბევრადნენ ხის ჩაქუჩით, აშრობდნენ, გვერდებს ჩამოაჭრიდნენ და ნიჟარით ან სპილოს ძვლით აპრიალებდნენ. რომელი ავტორის, პლინიუს უფროსის (23/24-79 წწ.) თანახმად, პაპირუსს ოთხი თვისება უნდა ჰქონოდა: უნდა ყოფილიყო **თხელი, მკვრივი, პრიალა და გლუვი**; მაგრამ მას რამდენიმე მნიშვნელოვანი ნაკლიც ჰქონდა – გადაკეცვისას ტყდებოდა, თან მხოლოდ ცალ მხარეს შეიძლებოდა წერა; ამიტომ მას გრაგნილად ახვევდნენ, რაკი რვეულად ვერ ლაგდებოდა; ზოგიერთი პაპირუსის გრაგნილი წიგნი ორმოც მეტრს აღწევდა და მისი გამოყენება მოუხერხებელი იყო.

რამდენად ფართოდ იყენებდნენ ჭილს საქართველოში, დაუდგენელია. ჩვენამდე მხოლოდ ორმა ხელნაწერმა მოაღწია – ორივე პალესტინური წარმოშობისაა და სინას მთის წმ. ეკატერინეს მონასტერში ინახებოდა. ერთია ჭილ-ეტრატის იადგარი, დათარიღებული IX-X საუკუნეებით

და მეორე – IX ს-ში გადანერილი ფსალმუნის ორი ფურცელი.

პაპირუსი შეავიწროვა და თანდათანობით ხმარებიდან განდევნა პერგამენტმა, თუმცა ის ძველთაგანვე გამოიყენებოდა ეგვიპტესა და ახლო აღმოსავლეთში. ტერმინი „პერგამენტი“ სემანტიკურად მცირე აზიაში ბერძნების მიერ დაარსებულ ქალაქ პერგამონს უკავშირდება.

პერგამენტი, ქართულად ეტრავი, სხვადასხვა ცხოველის ტყავისგან მზადდებოდა, კერძოდ: თხის, ცხვრის, ხბოს, იშვიათად ანტილოპას ტყავისაგან. ერთ-ერთი ცნობით, ძველად სანერ მასალად „დრაკონის“ (იგულისხმება პითონი) ტყავიც კი გამოუყენებიათ, რომელზეც ოქროს ასოებით ყოფილა დანერილი ჰომეროსის „ილიადა“ და „ოდისეა“. განსაკუთრებულად ითვლებოდა ახალშობილი ბატკნისა და ციკნის ტყავი.

ერთ-ერთ ხელნაწერში შემონახულია პერგამენტის დამზადების წესი: ტყავს რეცხავდნენ, გამოჰყავდათ ნაცარტუტში, უმატებდნენ ნახშირ-მჟავა კალიუმს, ასუფთავებდნენ ბენზისა და მიმხმარი ხორცისაგან, შემდეგ მეორედ რეცხავდნენ, გასაშრობად ჩარჩოზე ჭიმავდნენ, გლისავდნენ ცარცით, რომელიც

ცხიმს იწოვდა და ხეხავდნენ მიწა-ქაფათი, რათა გლუვი გამხდარიყო.

პაპირუსთან შედარებით პერგამენტი უფრო გამძლე და დრეკადია, არ ტყდება და წერა მეორე მხარეზეც შეიძლება, მაგრამ მისი დამზადება გაცილებით ძვირი ჯდება: ზოგიერთი ხელნაწერის ფასად ქალაქში საცხოვრებელი ბინის შეძენა შეიძლებოდა.

პერგამენტის წიგნებს მარტო შემეცნებითი დანიშნულება არ ჰქონდა. ისინი, ამავდროულად, ხელოვნების ნიმუშები იყო: ხის დაფებისაგან გაკეთებულ ყდაზე ტყავი იჭიმებოდა და ერთმანეთს ტყავისავე თასმებით ან რკინის მავთულებით უკავშირდებოდა. ყდა არცთუ იშვიათად ვერცხლის ჭედურობითა და ძვირფასი ქვებით იყო შემკული; ტექსტებს შორის არაერთ მინიატურას შეხვდებით; ამგვარი ხელოვნების ნიმუშებია ქართველი ოქრომქანდაკელების, ბეშქენ და ბექა ოპიზრების (XII ს.) მიერ შესრულებული ბერთისა და წყაროსთავის სახარებათა ვერცხლის ყდების მოჭედილობანი.

ისევე, როგორც პაპირუსი განდევნა ხმარებიდან პერგამენტმა, ამ უკანასკნელის გამოყენება მოგვიანებით შეავიწროვა მრავალი

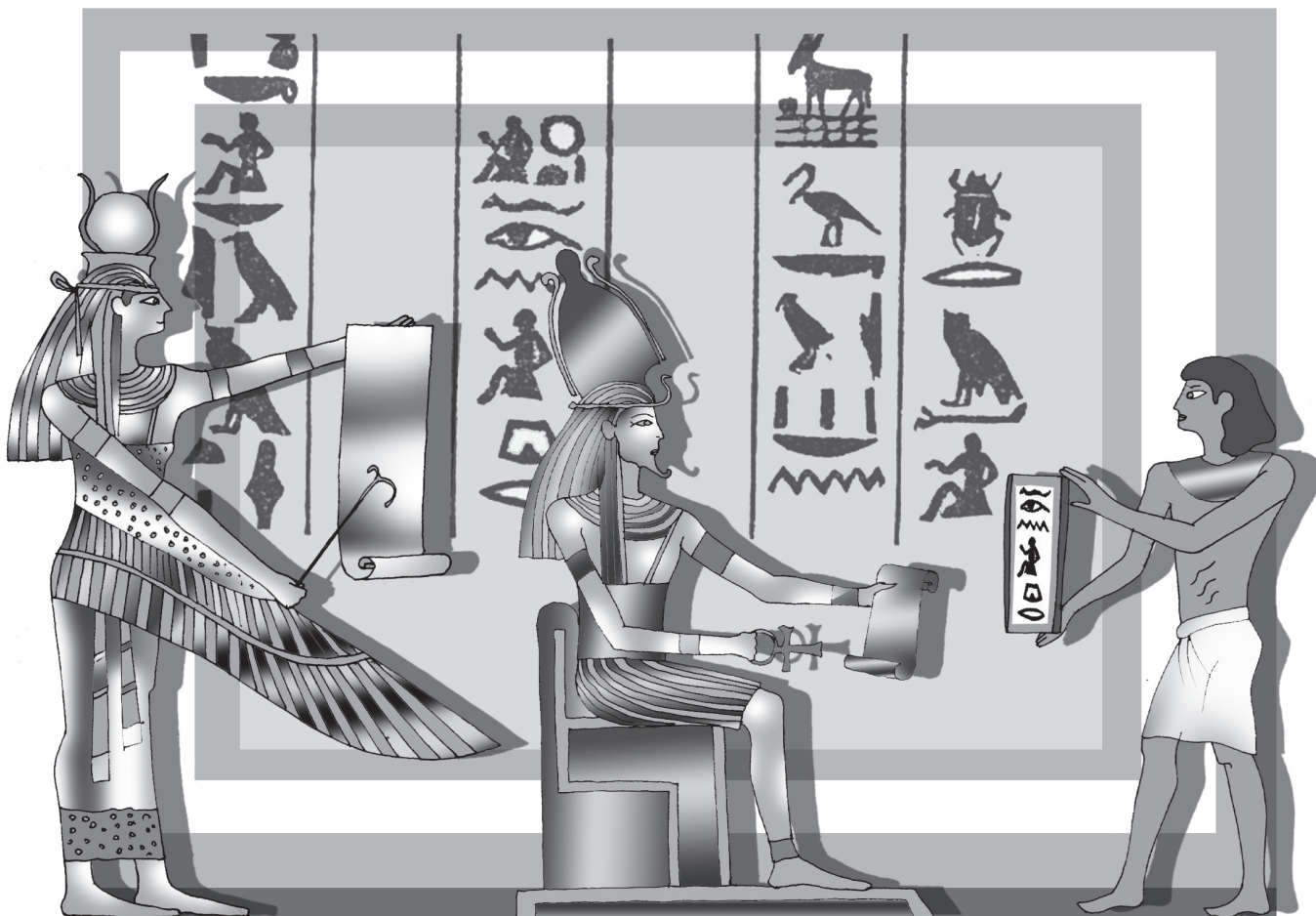
ათასწლეულების წინ ჩინეთში გამოგონილმა ქალაქმა. VIII ს-ში მისი დამზადების ტექნოლოგია ქ. სამარყანდში არაბებმა შეისწავლეს. უძველესი არაბული ქალაქის წიგნი 866 წლით თარიღდება.

ქალაქის დამზადების წესი ასეთი იყო: ხის მერქნისაგან მიღებულ მასას მავთულის ბადეზე დებდნენ და აბრტყელებდნენ, ამიტომ ფურცლებს სინათლეზე შესამჩნევი გადამკვეთი ზოლები ატყვია – შვეული და თარაზული. მერქნის მასისთვის წებოდ აღმოსავლეთში კრახმალს იყენებდნენ, დასავლეთში

ხელნაწერი – პოემისა, რომელზეც, დღიდან მისი შექმნისა, მრავალი თაობა იზრდებოდა? იქნებ ქალაქზე დაიწერა ის და სამწუხაროდ, დროთა ქარტყილებს ვერ გაუძლო?! ამ კითხვებზე პასუხის მოძიება, ალბათ, მკითხველს უნდა მივანდოთ.

წერისას სხვადასხვა ხელსაწყო გამოიყენებოდა. ტყავის დიდი თხელი ფირფიტა დასახაზავად, სვეტებისა და სტრიქონების სწორად ჩასანერად იხმარებოდა. ხაზავდნენ გრიფელით, თიხიანი ფიქალის რბილი ჩხირით; დისტანციის გასაზომად იყენებდნენ ფარგალს. წერდნენ ლექაჟის

მელნის დამზადების რამდენიმე წესი არსებობდა. იგი კეთდებოდა მურის, ალუბლის წებოსა და დამწვარი ძვლის, მათ შორის, სპილოს ძვლის ნაზავისაგან; ურევდნენ სხვადასხვა ნაყოფის კურკის, რბილი მერქნის სახეობების ფხვნილს, ზოგჯერ კი მელანთევზას მელნისებრ სითხეს. არაბეთში ჭვარტლს, დამწვარ მცენარეულ ზეთსა და ნავთს გლისავდნენ ერთმანეთში. სამელნეები კეთდებოდა ქვისგან, ცხოველის რქისგან ან ლითონისგან, მათ შორის – ვერცხლისგანაც. ბევრი მათგანი დღემდე შემორჩენილი ჩამხმარი მელნით (IX ს.)

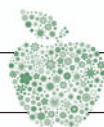
– ცხოველთა რქებისა და ჩლიქები-საგან დამზადებულ ჟელატინს.

IX ს-დან ქალაქი ბიზანტიაშიც შემოდის, საიდანაც საქართველოშიც უნდა გავრცელებულიყო. შეიძლება დაისვას კითხვები: რა მასალაზე დაიწერა შოთა რუსთაველის „ვეფხისტყაოსანი“? რატომ არ გვაქვს შემონახული დიდი პოეტის

ორმხრივ წამახვილებული კალმით; იხმარებოდა ფრინველის ფრთაც, რომელიც ასე მზადდებოდა: ბატის, გედის ან ფარშავანგის ფრთას დებდნენ ქვიშაში ან ნაცარში, ამორებდნენ ზედმეტ აპკებს, ასუფთავებდნენ ქონისაგან, ბოლოს კი წვერს უმახვილებდნენ. არაბებმა პირველი ე.წ. მუდმივი კალამიც კი გამოიგონეს, მელნის შიდა რეზერვუარით.

ასე ქმნიდნენ სანერ საშუალებებს შორეულ წარსულში, წერდნენ ტექსტებს, თარგმნიდნენ ნაწარმოებებს, აფორმებდნენ ხელნაწერებს, გადასცემდნენ თავიანთ ცოდნასა და გამოცდილებას თაობებიდან თაობებს.

„არქეოლოგოზანა“

– საინტერესო გაკვეთილი და სასწავლო რესურსი

საქართველოს კულტურული მემკვიდრეობის დაცვის ეროვნულმა სააგენტომ მიმდინარე სასწავლო წელს სკოლებს საგანმანათლებლო პროგრამა შესთავაზა, რომელიც პრაქტიკულ, არქეოლოგიურ აქტივობას გულისხმობს.

წარმოიდგინეთ მცხეთა, სამთავროს არქეოლოგიური ველი და იქ საგანგებოდ მომზადებულ მოედანზე მომუშავე სკოლის მოსწავლეები, რომლებიც სხვადასხვა ეპოქის სამაროვნებს თხრიან. სამაროვნებში წინასწარ ჩალაგებული მასალაა, რომელიც მოსწავლეებმა უნდა „აღმოაჩინონ“ და ნამდვილი არქეოლოგებივით აღწერონ: გაზომონ, აწონონ, ჩაიხატონ, ფოტო გადაუღონ. მათ ზოგიერთ ნივთს იქვე რესტავრაციაც უნდა გაუკეთონ.

ნანა კვიციანი, საქართველოს კულტურული მემკვიდრეობის დაცვის ეროვნული სააგენტოს საგანმანათლებლო და საინფორმაციო სამსახურის უფროსი კოორდინატორი: „აღებული გვაქვს 3 პერიოდი: შუა ბრინჯაოს ხანის მეომრის სახელო-

ბითი სამარხი „კენოდაფი“, სადაც მეომრის ნეშტთან ერთად კერამიკული მასალა და ბრინჯაოს ნივთებია; გვიანი ბრინჯაო – ადრეული რკინის პერიოდის ქალისა და მამაკაცის სამარხები; და ანტიკური ხანის 2 სამარხი. ამ პერიოდის მდიდარი მასალა არსებობს საქართველოში. არჩევანი შევაჩერეთ არმაზისხევის გათხრებისას აღმოჩენილ მასალაზე. ეს არის ასპარუგ პიტიახშის სამარხისა და უშუალოდ სამთავროს ველზე გათხრილი წარჩინებული ქალბატონის მდიდრული სამარხის ექსპონატების მინაბადები. შევარჩიეთ განსაკუთრებულად სახიერი სამარხები და მინაბადები რეალურ მასალაზე დაყრდნობით დავამზადეთ“.

ბელა ჩიკურიშვილი

იმიტირებული გათხრების ხანგრძლივობა 120 წუთია. პროგრამას მცხეთის მუზეუმის თანამშრომლები უძღვებიან. დასაწყისში მოსწავლეები ისმენენ ლექციას არქეოლოგიის არსსა და კვლევის მეთოდებზე, იღებენ ინფორმაციას სამთავროს ველის შესახებ, ეცნობიან მცხეთის, როგორც უნიკალური ქალაქის არქეოლოგიის ისტორიას. არქეოლოგები ანზორ სიხარულიძე და ედუარდ გავაშელი მათ დაკრძალვის ქრისტიანობამდელი წესების შესახებ უყვებიან. ისინი საუბრობენ სამთავროს ბრინჯაოს ხანის ნამოსახლარზეც, სადაც პურის საცხობი ღუმელები და სამსხვერპლო საკურთხეველია შემორჩენილი. აქვე აღმოჩენილია მზის ტაძრის ნაშთებიც.

შემდეგი ეტაპი, რაც მოსწავლეებს განსაკუთრებით მოსწონთ, უშუალოდ გათხრებია. მათ ურიგდებათ იარაღი – მარტივი ნიჩბები, შპატელები და საზომი ხელსაწყოები. მოსწავლეებს უხსნიან, რომ ჰორიზონტალურად უნდა თხარონ და ორმოები არ გააკეთონ. მათ იმასაც ასწავლიან, რომ ნამდვილ ექსპედიციაში ამოღებულ მინას ცრიან.

შემდეგ მოსწავლეთა თვალწინ თანდათან ჩნდება ჩონჩხები და მათი ჟრიაშული მთელ ველს აყრუებს. როგორც ნამდვილ არქეოლოგებს, მათაც ეძლევათ სავსე დღიური, სადაც მონაცემები უნდა შეიტანონ და სამარხის ტიპი აღნიშნონ. როდესაც ისინი აღმოჩენილ ნივთებს მაგიდაზე გადაიტანენ, „ეპოქის განსაზღვრის“ დრო დგება.

პროგრამა 9 ოქტომბერს დაიწყო. ის თვის ბოლოს დასრულდება და საგაზაფხულო სეზონზე ისევ განახლდება. იგი რამდენიმე ასაკობრივ ჯგუფზეა გათვლილი: IV-VI და VII-XI კლასელებზე. გათხრების იმიტაციაც შესაბამისი სირთულით ხდება.

ნანა კვიციანი: „პროგრამაში ბევრი საგნის ინტერესი იყრის თავს. მოსწავლეები ხედავენ, რომ არქეოლოგია მხოლოდ თხრა არ არის, საჭიროა, იცოდნენ ისტორია, ლიტერატურა, გეოგრაფია, ელემენტარული გეომეტრია, ბიოლოგია.

ბავშვებს ვუხსნით, რომ ამოღებულ მასალას ქიმიური ანალიზი უტარდება. ისინი უფიქრდებიან ყოველ დეტალს და ამით თვალსაწიერს იფართოებენ“.

სკოლებში ამ პროექტის ორგანიზებას საქართველოს ისტორიის მასწავლებელთა ასოციაცია ახორციელებს. როგორც მისი ვიცე-პრეზიდენტი და „ევროპული სკოლის“ პედაგოგი მანანა შეყილაძე გვიხსნის, როდესაც პროგრამის ორგანიზატორები ამ „თამაშს“ იწყებდნენ, იგი უქმე დღეებსა და არდადეგებზე ჰქონდათ გათვლილი. სკოლების მხრიდან მოთხოვნა იმდენად დიდი აღმოჩნდა, რომ სამთავროს ველის სამაროვანს, ორშაბათის გარდა, ყოველ დღე უნევს მოსწავლეთა მიღება. დღეს „არქეოლოგობანას“ მთელი საქართველო თამაშობს. პირველი, ვინც გათხრებში მონაწილეობა მიიღო, ახალციხის მე-6 და ზუგდიდის პირველი საჯარო სკოლები იყვნენ. სამთავროს ველზე, მცხეთისა და თბილისის სკოლების მოსწავლეების გარდა, აქტიურად დადიან რუსთაველი და თელაველი მოზარდებიც. აღნიშნულ პროგრამაში მონაწილეობა მიიღო სამაჩაბლოდან დევნილ მოსწავლეთა ჯგუფმაც წეროვანის სკოლიდან.

გამოცდილ არქეოლოგებს მოსწავლეთა დაკვალიანებაში მუზეუმის თანამშრომლები ეკა კურტანიძე და მაია ნიკლაური ეხმარებიან. მცხეთის მუზეუმის დირექტორს ნიკოლოზ მაისურაშვილს და მის მოადგილეს ბესო გარსევანიშვილს კი ხელში ნიჩბები უჭირავთ და ისინიც ბავშვებთან ერთად თხრიან.

პროგრამის შემდეგი ეტაპი მოსწავლეთა კონფერენციაა: „არქეოლოგობანა“ ხომ მხოლოდ ერთი დღის თამაში არ არის. სააგენტომ მოამზადა სლაიდები, სადაც სამთავროს ველის სამაროვნების შესახებ ყველა მონაცემია. მასალები პედაგოგებს გადაეცემათ შიდა სასკოლო კონფერენციის მოსამზადებლად, რასაც მოჰყვება მოსწავლეთა კონფერენცია საქართველოს მასშტაბით, ხოლო

გამარჯვებული ბავშვები მონაწილეობას მიიღებენ ნამდვილ არქეოლოგიურ ექსპედიციაში გონიოში ან ნოქალაქევიში. ისტორიის მასწავლებელთა ასოციაცია ამისათვის ცალკე სასწავლო პროგრამას ამზადებს, სადაც გათვალისწინებულია გაკვეთილები ისტორიაში, გეოგრაფიაში, ფოლკლორში. მოსწავლეები მონაწილეობას მიიღებენ არქეოლოგიურ გათხრებსა და სახალისო ექსკურსიებში.

მანანა შეყილაძე, საქართველოს

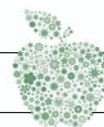
ისტორიკოსთა ასოციაციის ვიცე-პრეზიდენტი:

„პროგრამამ გასვლითი გაკვეთილის ფორმა მიიღო. მე-10 კლასში მოსწავლეები გადიან ისტორიის დამხმარე დიციპლინებს, მათ შორის, არქეოლოგიას და პროგრამით „ნორჩი არქეოლოგი“ ისინი, პრაქტიკულად, პირადად შეეხებიან ამ დარგს.

ველზე გაკვეთილების ჩატარებამ დაგვანახა, რა სჭირდებათ ბავშვებს, რა აინტერესებთ. ინტერესი წარმოუდგენლად დიდია. ამ „ექსპედიციის“ მერე ბევრს ამ პროფესიის არჩევის სურვილი გაუჩნდა. ისინი კითხულობენ ლიტერატურას, ეცნობიან მასალებს. დეკემბერში მოხდება პედაგოგების მიერ პროგრამის შეფასება და ამ სეზონის შეჯამება. პროგრამაში დაახლოებით ოცდაათმა მასწავლებელმა მიიღო მონაწილეობა. შევაფასებთ ასაკობრივად, კლასების მიხედვით: რა მოგვცა ამ პროგრამამ კონკრეტულად. ეს ჩვენთვის ძალიან მნიშვნელოვანია“.

მასწავლებლები აღფრთოვანებით აღნიშნავენ, რომ გათხრებში მონაწილეობის შემდეგ მოსწავლეები ისტორიით უფრო მეტად დაინტერესდნენ. ისინი ზოგიერთი უფროს-კლასელისგან – ე.წ. რთული ბავშვებისგან ამას არ ელოდნენ. ვინც ამ „რთულ ბავშვებს“ ინტერესების ნაკლებობასა და კომპიუტერული თამაშებით გატაცებას საყვედურობს, დროა, იმ ალტერნატიულ პროექტებზე დაფიქრდეს, რომლებიც მათ წიგნისა და ფიქრისკენ შემოაბრუნებთ. ფაქტია, „არქეოლოგობანამ“ გაამართლა.

სწავლის უნარის დარღვევა

სწავლის უნარის დარღვევა ნერვული სისტემის დისფუნქციით განპირობებული შეზღუდვაა, რომელიც მოქმედებს ადამიანის ტვინის შესაძლებლობაზე, აღიქვას, გაიაზროს, დაიმახსოვროს და გადასცეს ინფორმაცია. ის შეიძლება განიმარტოს, როგორც სხვაობა პიროვნების ინტელექტსა და მისი ასაკისათვის დამახასიათებელ უნარ-ჩვევებს შორის.

თათია ვაჭკორია

არ არის ცნობილი წამალი ან საშუალება, რომელიც სწავლის უნარის დარღვევას კურნავს, თუმცა მისი შემსუბუქება შესაძლებელია მართებული სასწავლო სტრატეგიების, სასწავლო მასალის წარდგენის ან სასწავლო აქტივობების განხორციელების სხვადასხვა გზისა და ხერხის გამოყენებით. “

სწავლის უნარის დარღვევის მქონე მოსწავლეები, ზოგ შემთხვევაში, ამა თუ იმ უნარ-ჩვევას თანდათან გამოიმუშავენ. უნდა გავითვალისწინოთ ისიც, რომ ზოგჯერ საქმე გვაქვს არა სწავლის უნარის დარღვევასთან, არამედ დაგვიანებულ მომწიფებასთან. სწავლის უნარის დარღვევა შეიძლება გამოვლინდეს სხვა დარღვევებთან ერთად (ყურადღების დეფიციტისა და ჰიპერაქტიურობის სინდრომი, დისლექსია და სხვ.)

არ არის ცნობილი წამალი ან საშუალება, რომელიც სწავლის უნარის დარღვევას კურნავს, თუმცა მისი შემსუბუქება შესაძლებელია მართებული სასწავლო სტრატეგიების, სასწავლო მასალის წარდგენის ან სასწავლო აქტივობების განხორციელების სხვადასხვა გზისა და ხერხის გამოყენებით (იხ. ინკლუზიური განათლება – სწავლის უნარის დარღვევის მქონე მოსწავლეთა სწავლება, 2010. ეროვნული სასწავლო გეგმებისა და შეფასების ცენტრი).

სწავლის უნარის დარღვევის მქონე მოსწავლეებში უმთავრესად კითხვის, წერისა და მათემატიკური

უნარების განვითარება ფერხდება. ინფორმაციის შენახვა, გადამუშავება და ახალი ინფორმაციის წარმოება მათთვის სირთულეს წარმოადგენს. მოსწავლეებს უჭირთ დავალებების თანმიმდევრულად შესრულება და ბოლომდე მიყვანა. მათ, უმეტესწილად, სუსტი ორგანიზაციული უნარ-ჩვევები და აბსტრაქტული აზროვნებისკენ მიდრეკილება აღენიშნებათ. ისინი ვერ ახერხებენ პრობლემების დამოუკიდებლად გადაჭრას.

იმპულსური ქცევა, გაუაზრებელი მოქმედება, უყურადღებობა სწავლის უნარის დარღვევის თანმხლები სირთულეებია. ასეთ მოსწავლეებს ხშირად უჭირთ კითხვის სწავლა, მაშინაც კი, როდესაც წინადადებაში ყველა ასოს სცნობენ. მათ წაკითხულის გაგებაც უძნელდებათ. ზოგადად, რაც უფრო მეტად მოტივირებულნი არიან მოსწავლეები, მით უკეთესია მათი სწავლის ხარისხი.

სწავლის უნარის დარღვევის სიმპტომები:

აკადემიური სიმპტომები – სირთულეები კითხვისა და წერის

პროცესში, დავალების შესრულების თანმიმდევრობის დაცვასა და სამუშაოს დასრულებაში;

შემეცნებითი სიმპტომები – სირთულეები დროის აღქმაში, სუსტი ორგანიზაციული უნარ-ჩვევები, პრობლემების გადაჭრის სირთულე;

ფიზიკური სიმპტომები – ზოგადი მოუქნელობა, სუსტი ვიზუალურ-მოტორული კოორდინაცია, ჰიპერაქტიურობა, ზედმეტი ალგზნებადობა, ყურადღების კონცენტრაციის ნაკლებობა;

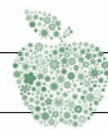
ქცევითი სიმპტომები – იმპულსური ქცევა, გაუაზრებელი მოქმედება, ჯგუფური თამაშის დროს ზედმეტი ალგზნებულობა, გრძნობების გადაჭარბებული გამოვლენა, სიტუაციისათვის შეუფერებელი საქციელი, ზედმეტი მიმნდობლობა, ხასიათის რადიკალური ცვლადობა, სირთულეები გარემოსთან შეგუებასა და გადანეგეტილების მიღებაში.

რჩევები მასწავლებელს:

- დავყოთ დავალება სეგმენტებად ან მცირე დავალებებად;
- გაკვეთილის დაწყებამდე ზოგადად მიმოვიხილოთ გაკვეთილის თემა;
- ახალ მასალაზე გადასვლამდე წინა გაკვეთილის თემაზე ვისაუბროთ, რაც მოსწავლეს წინა გაკვეთილზე მიღებული ცოდნის განმტკიცებაში დაეხმარება;
- ხაზგასმით გამოვყოთ ტექსტის ყველაზე მნიშვნელოვანი ნაწილი;
- მასალის ახსნის პროცესში დავუსვით მოსწავლეს კითხვები;
- საშინაო დავალების შესასრულებლად მივცეთ მას მკაფიო და გამოკვეთილი მითითებები;
- მოსწავლეს დავალების შესრულებამდე ვკითხოთ, თუ როგორ გეგმავს ამ დავალების შესრულებას;
- მივცეთ მას ისეთი დავალება, რომლის შესრულებასაც შეძლებს;

- გავზარდოთ დავალების შესასრულებლად გამოყოფილი დრო;
- შევამციროთ დავალების ან ტესტის მოცულობა;
- განვსაზღვროთ საშინაო დავალების უმთავრესი საკითხები და შესრულების ეტაპები;
- თუ ვხედავთ, რომ მოსწავლისათვის დავალება ძალიან რთულია, შევცვალოთ დავალება;
- დავსვათ მოსწავლე ისეთ ადგილას, სადაც ყურადღება ნაკლებად გაეფანტება;
- მოსწავლის სამუშაო არე გავათავისუფლოთ ზედმეტი ნივთებისაგან;
- მივცეთ მას მოძრაობის, ზოგჯერ კი საკლასო ოთახში გადაადგილების საშუალება;
- შევანაცვლოთ მუშაობისა და შესვენების ინტერვალები;
- მივცეთ მას მოკლე, საკითხთან პირდაპირ დაკავშირებული მითითებები;
- ვეცადოთ, ნაკლებად გამოვიყენოთ მეტაფორები და იდიომები, დავაკონკრეტოთ სათქმელი;
- გაკვეთილის დასაწყისშივე გავაცნოთ მოსწავლეს ის ახალი სიტყვები, რომლებიც ახალ მასალაში შეხვდება;
- ყოველთვის ვეცადოთ, ახალი მასალა თვალნათლივ დავუკავშიროთ განვლილ მასალას;
- გამოვიყენოთ ნახალისებისა და დაჯილდოების მეთოდი;
- წავახალისოთ თანატოლების მიერ სწავლის უნარის დარღვევის მქონე მოსწავლის დახმარება, რომელიც არა უპირატესობის, არამედ თანამშრომლობის პრინციპს დაეფუძნება.

გაცოცხლებული ქართული თეატრის, კინოს, მუსიკისა და ქორეოგრაფიის მუზეუმი

მიხეილ ზიჩი საქართველოში სიყვარულის დიდი ისტორიის – „ვეფხისტყაოსნის“ დასახატად ჩამოვიდა. სწორედ, აქედან დაიწყო „სიყვარულის სასახლის“ უკვე მითად ქცეული რეალობაც... აგრავინე ჯაფარიძე-დადიანის სილამაზით მოხიბლულმა უნგრელმა მხატვარმა ქართველ ქალბატონს სთხოვა, ნესტან-დარეჯანის სახის დახატვისას მისი მენატრე ყოფილიყო. ქალი დათანხმდა. იმ დროს, როდესაც მხატვარს ქალის სახე მოლბერტზე გადაჰქონდა, ის გერმანელ პრინცს, ოდენბურგს დაუნახავს. სტუმარს ქართველი ქალი ერთი ნახვით შეჰყვარებია. პრინცმა სიყვარულის დასამტკიცებლად აგრავინე ჯაფარიძე-დადიანს თბილისში სასახლე აუშენა. ქალი უცხოელი სატრფოს თავდადებას მოხიბლა და შეყვარებული წყვილი სიცოცხლის ბოლომდე ბედნიერად ცხოვრობდა იმ სასახლეში, რომელსაც დღესაც „სიყვარულის სასახლეს“ უწოდებენ.

თამუნა კაციტაძე

თბილისში, კარგარეთელის №6-ში მდებარე სასახლის ისტორია ალბათ არც ისე ბევრმა იცის. ასევე ძალიან ცოტამ თუ იცის, რომ „სიყვარულის სასახლეში“ დღეს ქართული თეატრის, კინოს, მუსიკისა და ქორეოგრაფიის მუზეუმი და იქ დიდი ქართველი მოღვაწეების ისტორია ცოცხლდება.

ამ მუზეუმის ფონდებში დაცული ფოტოები თუ ხელნაწერები, ნახატები თუ ესკიზები, კოსტიუმები თუ

აქსესუარები ეკრანზე ცოცხლდება – ეს ქართული სამუზეუმო რეალობისთვის მართლაც ახალია. თუმცა ჯერ თავად მუზეუმზე მოგიყვებით.

1895 წელს აგებული ოდენბურგის სასახლე 1927 წელს მუზეუმად გადაკეთდა. მასში ქართული კინოს,

თეატრის, მუსიკის, ქორეოგრაფიისა და სახვითი ხელოვნების უნიკალური ნიმუშებია დაცული. ასეთი მუზეუმი არათუ საქართველოში, ამიერკავკასიაშიც ერთადერთია.

„ორი წლის წინ, როდესაც მუზეუმში ახალი ადმინისტრაცია მოვიდა, ის ორი პრობლემის წინაშე აღმოჩნდა: ერთი, რომ შენობას ფიზიკური განადგურება ემუქრებოდა და მეორე – მუზეუმის შესახებ არ არსებობდა ინფორმაცია. ამიტომ, მიზნად დავისახეთ მისი აბსოლუტურად შეცვლა – არა მარტო ტექნიკური კუთხით, რაც გულისხმობს შენობის აღდგენას, ფონდების

გაჯანსაღებასა და სამუზეუმე პირობების შექმნას. გვინდოდა, დამოკიდებულება შეგვეცვალა. მიუხედავად იმისა, რომ მუზეუმს აქვს საცავები, მჭიდროდ დახურული კარები, ჩვენი აზრით, ის საზოგადოებისთვის ბოლომდე გახსნილი უნდა იყოს, რადგან ის, რაც აქ არის დაცული, ხალხის საკუთრებაა. ჩვენი სურვილია, ნებისმიერ დამთვალიერებელს, განსაკუთრებით, ახალგაზრდობას მიუწოდებოდეს ხელი ამ სიმდიდრეზე. წარსულის ფასეულობები, რომლებზეც მომავალი თაობა უნდა აღიზარდოს, მათ მხოლოდ და მხოლოდ მუზეუმში შეიძლება ნახონ. სწორედ მუზეუმია არა უბრალოდ ნივთების, არამედ ტრადიციებისა და ფასეულობების შემნახველი და გადამრჩენი ადგილი“.

– ამბობს მუზეუმის დირექტორი **გიორგი კალანდია**.

ქართული კინოს, მუსიკის, თეატრისა და ქორეოგრაფიის მუზეუმის ხელნაწერთა და საარქივო დოკუმენტთა ფონდში, სოლომონ მეორის 1806 წლით დათარიღებულ გრაგნილთან ერთად, მრავალი შემოქმედის პირადი არქივია დაცული. თაროებზე შემონახული ასობით საქალაქო ცნობილი ადამიანების ფოტოები, პირადი წერილები, მემუარები და ზოგჯერ მათი სამედიცინო ცნობებიც კი ინახება. აქ არის გიორგი ერისთავის ხელნაწერი პიესა „ვეფხისტყაოსანი“, თენგიზ აბულაძისადმი გამოგზავნილი ფელინის წერილი, 1861 წლით დათარიღებული პირველი იტალიური ოპერის პროგრამები და კიდევ ვინ მოთვლის, ამ ფონდში რამდენი გახმაურებული თუ გაუხმაურებელი ისტორია ინახება.

მუზეუმის ბიბლიოთეკაში დამთვალიერებელი ნახავს უძველეს

ბიბლიასა და ყურანს, ილია ჭავჭავაძისა და ივანე მაჩაბლის ერთობლივი თარგმანის – „მეფე ლირის“ პირველ გამოცემას და სხვა რარიტეტებს. როგორც თანამშრომლები გვიხსნიან, მსურველს შეუძლია სამკითხველო დარბაზში ნებისმიერ დროს წაიკითხოს იქ დაცული წიგნები. თურმე არც ერთ ბიბლიოთეკაში არ არის იმდენი ლიტერატურა თეატრზე, კინოზე, ქორეოგრაფიაზე, რამდენიც ამ მუზეუმშია.

ფოტო-ფონდი ინახავს როინიშვილის დროინდელ თბილისის ხედებს, პირველი ქართული მხატვრული ფილმის, „ქრისტიანეს“ გადაღებიდან დაწყებული, თითქმის ყველა ქართული ფილმის გადაღების პროცესის ამსახველ ფოტოებს. ამ მუზეუმმა შემოგვინახა 1937 წელში რეპრესირებული რეჟისორების სპექტაკლების მინის ნეგატივებიც.

ქართული კინოს, მუსიკის, თეატრისა და ქორეოგრაფიის მუზეუმის უძვირფასესი განძია ანტიკური ნიღაბი, რომელიც ვანის გათხრების დროს არის აღმოჩენილი. იგი ვახტანგ ჭაბუკიანის, ნინო სუხიშვილის, მედეა ჯაფარიძის, ნინო ანანიშვილის და სხვა ცნობილი მსახიობებისა თუ მუსიკოსების კოსტიუმების გვერდით ინახება.

„ჩვენი სურვილი და მიზანია, მუზეუმით მომავალი თაობა, ახალგაზრდობა დაინტერესდეს. ამიტომ, გადავწყვიტეთ, მოსწავლეებს მუზეუმში დაცული ექსპონატები არა უბრალოდ ვაჩვენოთ და მათზე ინფორმაცია ლექციების სახით მივაწოდოთ, არამედ ისინი გავაცოცხლოთ, ავაშოშრაოთ და ფილმის სახით წარმოვუდგინოთ. პირველი პროექტი განათლებისა და მეცნიერების სამინისტროს რუსთაველის ფონდის დახმარებით განვახორციელეთ. მუზეუმში

მოსულ მოსწავლეებს საგამოფენო დარბაზის აუდიტორიაში ვაჩვენებთ ფილმებს. ასევე ვათვალიერებინებთ იმ საგანძურს, რომელიც ჩვენს მუზეუმშია დაცული“.

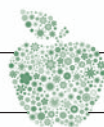
– გვიხსნის მუზეუმის დირექტორი, რომელიც თავად არის რამდენიმე ფილმის ავტორი.

ამჟამად მუზეუმის დამაარსებლის, დავით არსენიშვილის ბიოგრაფიული ფილმი მზადდება, რომელიც ამავედროულად, მუზეუმის შექმნის ისტორიასაც გვაცნობს.

სიახლეები, რომლებიც მოსწავლეებსა და მასწავლებლებზეა გათვლილი, ამით არ მთავრდება. როგორც მუზეუმის დირექტორმა გიორგი კალანდიამ გვითხრა, ამჟამად კიდევ რამდენიმე პროექტზე მუშაობენ.

მომავალ წელს იგეგმება ახალი პროექტის, „მუზეუმის ზღაპრის“ ამოქმედება. მუზეუმში მოსული მოსწავლეები „სიყვარულის სასახლის“ დათვალიერებას მინისქვეშა სართულებიდან დაიწყებენ. მათ გიდი მოუყვება იმ ცხოვრების წესზე, იმ ტრადიციებზე, რომლებითაც მაშინდელი ეპოქა გამოირჩეოდა. დათვალიერების დროს ის ბავშვებს შემოქმედთა თავისებურებებსაც აუხსნის, მაგალითად, მოუყვება იმის შესახებ, თუ რა მანერით ხატავდა გუდიაშვილი, უმთავრესად რას ხატავდა ახვლედიანი, რა საიდუმლოება ჰქონდა ოცხელს და ა.შ. შემდეგ ბავშვებს შეიყვანენ საგამოფენო დარბაზში, სადაც ამ მხატვრების ნამუშევრები იქნება მოთავსებული, მაგრამ წარწერების გარეშე. ავტორების სახელები ცალკე იქნება

უკრაინული სკოლა

თბილისში

„ყველას საქართველოს სიყვარული გვაერთიანებს. ჩვენი ამოცანაა, ამ ქვეყანას სრულფასოვანი მოქალაქეები გავუზარდოთ,“ – ამბობს თბილისის 41-ე უკრაინული საჯარო სკოლის დირექტორი ანა მატვეევა. სკოლა უკრაინის პირველი პრეზიდენტის, მიხეილ გრუშევსკის სახელს ატარებს, რომელმაც მე-19 საუკუნის ბოლოს განათლება თბილისის პირველ კლასიკურ გინაზიაში მიიღო.

ბელა ჩეკურიშვილი

უკრაინული სკოლა თბილისში 1999 წელს გაიხსნა უკრაინული დიასპორის ინიციატივით. მშობლიურ ენაზე განათლების მიღების სურვილს მხარი საქართველოსა და უკრაინის პრეზიდენტებმა დაუჭირეს. თავიდან სკოლას 13 მოსწავლე ჰყავდა. დღეს კი აქ 200 მოსწავლე სწავლობს. უკრაინის პრემიერ-მინისტრმა სკოლაში სტუმრობისას აღნიშნა,

რომ ეს ის ადგილია, სადაც მომავალი დიპლომატები იზრდებიან.

მიხეილ გრუშევსკის სახელობის 41-ე საჯარო სკოლის დირექტორი ანა მატვეევა: „10 წლის მანძილზე ორი გამოშვება გვქონდა, შედეგები კი ასეთია: გასულ წელს 36 მოსწავლიდან 34-მა უმაღლეს სასწავლებელში ჩააბარა, წელს კი

100%-იანი ჩარიცხვა გვაქვს თბილისისა და უკრაინის უმაღლეს სასწავლებლებში. შეიძლება ამ წარმატებისთვის ვერ მიგვეღწია, პროფესიონალები რომ არ შეგვეკრიბა. ეს გზა იოლი არ იყო. პირველ რიგში, სკოლის მიზნები და ამოცანები უნდა განგვესაზღვრა. სკოლის ამოცანას მშობლიური ენის აღორძინება წარმოადგენდა, მაგრამ მივხვდით, რომ მოსწავლეთა მომავლისათვის სახელმწიფო ენის სწავლება აუცილებელი იყო. 2000 წელს, ანუ

მეორე წელსვე დავიწყეთ ქართული ენის სწავლება. სკოლის კონტინგენტი შერეული ოჯახების შვილებისგან, ორენოვანი ბავშვებისგან შედგება. დროთა განმავლობაში სასწავლო პროცესს ინგლისურიც დაეუმატეთ. გასათვალისწინებელია ისიც, რომ ჩვენმა მოსწავლეებმა რუსული ენაც იცოდნენ. ისინი სახლში ამ ენაზეც საუბრობენ. ასე რომ, სკოლაში ოთხი ენა ისმის. მოსწავლეთა უმრავლესობა ქართულ გვარს ატარებს, დიდ ნაწილს დედა ჰყავს უკრაინელი, თუმცა ჩვენთან ათი ეროვნების წარმომადგენლები სწავლობენ“.

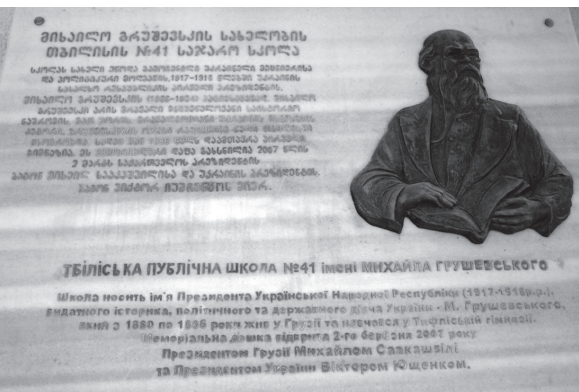

სკოლაში 23 პედაგოგია. მათი უმრავლესობა უკრაინიდან ჩამოვიდა და საქართველოში დაოჯახდა. ჩვენი ქვეყანა მათთვის მეორე სამშობლოა. ისინი აქტიურად ჩაებნენ განათლების სისტემის რეფორმაში, ტრენინგების გავლის შემდეგ კი სერტიფიცირებისთვის ემზადებიან.

გავლის შემდეგ კი სერტიფიცირებისთვის ემზადებიან. 10 მასწავლებელი უკრაინულენოვანია, 13-თვის ქართული მშობლიური ენაა. ისტორიისა და გეოგრაფიის მასწავლებელი ეკა დანელია უკრაინის ჩერნიგოვის აკადემიის კურსდამთავრებულია. ის სოხუმიდან გემით წაიყვანეს უკრაინაში, როდესაც 16 წლის იყო და როგორც მისი კოლეგები აღნიშნავენ, ახლა საუკეთესო სპეციალისტია. ეკატერინა სმაგლი სკოლაში უკრაინულ ენას ასწავლის. ის საქართველოში 7 წლის ასაკიდან ცხოვრობს. მას ქართველი მეუღლე ჰყავს და საქართველო თავის სამშობლოდ მიაჩნია. მისი აზრით, მთავარი პრობლემა სახელმძღვანელოებია, რომლებიც უკრაინიდან ჩამოდის და უკრაინული სკოლებისათვის არის შედგენილი.

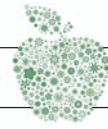
ეკატერინა სმაგლი: „ჩვენი ამ სახელმძღვანელოების ადაპტირება და დამუშავება გვინდობს, მაგრამ პროგრამა მაინც რთულია. საჭიროა ისეთი სახელმძღვანელო, რომელიც უცხოეთში მცხოვრები უკრაინელი მოსწავლეებისთვის იქნება განკუთვნილი, იმ ქვეყნის ენობრივი სპეციფიკის გათვალისწინებით. უკრაინელმა პროფესორმა ოლგა ხარაშკოვსკაიამ, თავის დროზე, ასეთი სახელმძღვანელო შეადგინა პოლონეთსა და რუმინეთში მცხოვრები უკრაინელებისათვის. მსგავსი სახელმძღვანელოს შექმნა ჩვენთვისაც კარგი იქნებოდა.“

ჩვენს სკოლაში დადიან არა მხოლოდ უკრაინელი, არამედ სხვადასხვა ეროვნების ბავშვები, რომლებთანაც ანბანიდან არის საჭირო მუშაობის დაწყება. მოსწავლეებს, სკოლის გარდა, უკრაინულ ენაზე სალაპარაკო გარემო ნაკლებად აქვთ. ისინი ლექსიკური მარაგის შევსებას ცდილობენ ინტერნეტით, საკაბელო ტელეარხებით. ძალიან კარგი იქნებოდა ქართულ-უკრაინული

უკრაინული სკოლები მსოფლიოს სხვა ქვეყნებშიც არის. კანადაში, სადაც უკრაინული დიასპორა 2 მილიონზე მეტია, რამდენიმე სახელმწიფო სკოლა ფუნქციონირებს. მხოლოდ ტორონტოში 6 სკოლაა. უკრაინული სკოლა გახსნილია რიგაშიც. თბილისის სკოლა თანამშრომლობს ყველა ასეთ სკოლასთან ავსტრალიაში, თურქეთში, კანადაში, ლატვიაში.

სკოლაში 23 პედაგოგია. მათი უმრავლესობა უკრაინიდან ჩამოვიდა და საქართველოში დაოჯახდა. ჩვენი ქვეყანა მათთვის მეორე სამშობლოა. ისინი აქტიურად ჩაებნენ განათლების სისტემის რეფორმაში, ტრენინგების

ლექსიკონის გამოშვება. ეს ჩვენი ძალებით, სამოყვარულო დონეზე გავაკეთეთ. ჯავახიშვილის სახელობის უნივერსიტეტის სლავისტიკის კათედრის პროფესორს ოთარ ბაქანიძეს კი უკვე მრავალი წელია, გამზადებული აქვს ქართულ-უკრაინული ლექსიკონი, 8 ათასი სიტყვით. ამგვარი ლექსიკონის გამოცემა მნიშვნელოვანია არა მხოლოდ ჩვენი სკოლის, არამედ ზოგადად, ქართულ-უკრაინული ურთიერთობისთვის. ჩვენს სკოლაში მოდიან ზრდასრული ადამიანებიც, რომლებიც გვთხოვენ, დავეხმაროთ უკრაინული ენის შესწავლაში, რადგან უკრაინაში აპირებენ წასვლას სამუშაოდ თუ საცხოვრებლად. ბევრი მათგანი ერთ წელიწადში ისე ითვისებს ენას, რომ იქ გამოცდებ-საც აბარებს“.

ქართული და უკრაინული ენების სწავლებისას გაჩენილ პრობლემებს სკოლა ადაპტირებული კლასების შექმნით აგვარებს. ბევრია უცხოე-

თიდან ჩამოსული მოსწავლე, რომელმაც ქართული ენა არ იცის. როგორც ქართული ენის მასწავლებელი თამარ გიგაური გვისხნის, ასეთ მოსწავლეებს ფაკულტატურად ასწავლიან სალაპარაკო ენას და ისინი ეტაპობრივად გადადიან პროგრამაზე. თბილისის სკოლამ ამგვარი გამოცდილება ავსტრალიისა და კანადის სკოლებიდან გადმოიღო.

თამარ გიგაური: „ქართული ენის პროგრამა აბსოლუტურად შეესაბამება საჯარო სკოლების ეროვნულ პროგრამას. ჩვენი მოსწავლეები ისევე იღებენ მონაწილეობას სხვადასხვა ლიტერატურულ ღონისძიებაში, როგორც თბილისის სხვა სკოლების ბავშვები. მივიღეთ მონაწილეობა აკაკი წერეთლის კვირეულში, სკოლა „ოლიმპის“ ინიციატივით გამართულ მიხეილ ჯავახიშვილის კონკურსში, სასკოლო ოლიმპიადაში და ა.შ.“.

სკოლა მუდმივად მონაწილეობს საერთაშორისო კონკურსებში.

ინგლისურ ენაზე ჩატარებულ კავკასიის ეკოტურნირში უკრაინული სკოლის მოსწავლეებმა მე-2 ადგილი დაიკავეს. სკოლის სამოყვარულო თეატრი „სონიაშნიკი“, ქართულად „მზესუმზირა“, უკრაინაშიც ცნობილია. ამ ქვეყნის მკვიდრმა ქართველმა პოეტმა რაულ ჩილაჩავამ დიასპორების ფესტივალზე აღნიშნა, სცენაზე უკრაინული ენა ქართული ტემპერამენტით ჟღერდაო.

უკრაინული სკოლა თბილისის 98-ე, 56-ე და 57-ე სკოლებთან ერთად სპორტულ და კულტურულ ღონისძიებებს ხშირად მართავს. განსაკუთრებით მჭიდრო ურთიერთობა კი მას პირველ გიმნაზიასთან აქვს, სადაც მიხაილ გრუშევსკის მუზეუმია მოწყობილი.

თბილისის 41-ე ქართულ-უკრაინული საჯარო სკოლა კიევ-მოგელანსკის აკადემიის წევრია.

მოსწავლეები წიგნებს უნდა დაკუბრუნონ

ცოტა ხნის წინ მასწავლებელთა პროფესიული განვითარების ეროვნულმა ცენტრმა დედოფლისწყაროს №1 საჯარო სკოლიდან წერილი მიიღო. ის, ძირითადად, წიგნისადმი მოზარდი თაობის გულგრილ დამოკიდებულებას ეხებოდა. დიდი ხანია, 23 აპრილი იუნესკომ წიგნის საერთაშორისო დღედ გამოაცხადა. დედოფლისწყაროს №1 საჯარო სკოლის რუსული ენის პედაგოგმა, ლალი აბაშიძემ კი გადაწყვიტა, რომ ამ დღეს ყოველწლიურად მოეწყო ღონისძიებები, რათა მოსწავლეებში წიგნიერების დონე აემაღლებინა. პირველი ღონისძიება „უნდა ავმალდე წიგნით“ წელს, 23 აპრილს მოეწყო. გამომცემლობებმა, მწერლებმა, მთარგმნელებმა, უბრალო მოქალაქეებმა სკოლის ბიბლიოთეკას სხვადასხვა სახის საგანმანათლებლო ლიტერატურა აჩუქეს – როგორც მხატვრული, ისე ენციკლოპედიური. დედოფლისწყაროს №1 საჯარო სკოლის ბიბლიოთეკა 200-ზე მეტი დასახელების წიგნით გამდიდრდა. მომავალ აპრილს დაგეგმილია ღონისძიება „მე, დედა და მამა ბიბლიოთეკის მკითხველები ვართ“, რომელიც ბავშვების წიგნიერების დონის ამაღლებაში მშობლების ჩართულობას გულისხმობს. აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ სკოლა საკუთარი ბიუჯეტიდან ეხმარება სოციალურად დაუცველ ბავშვებს და მათ ყოველწლიურად ჩუქნის სახელმძღვანელოებს.

თამარ შველიძე

სკოლაში სტუმრობისას პირველად სკოლის ბიბლიოთეკა დავათვალიერეთ – ნაჩუქარი წიგნების უმრავლესობა მოსწავლეებს გაეტანათ. ბიბლიოთეკის შესასვლელშივე დეკურსელის ციტატა შევნიშნეთ: „წიგნი არის ჭურჭელი, რომელიც ჩვენ გვაკლავს, მაგრამ თვითონ არ იცლება“. როგორც ბავშვებმა აღნიშნეს, მას შემდეგ, რაც ახალ წიგნებს ეზიარნენ, მიხვდნენ, რომ ეს „სავსე ჭურჭელი“ მათ ოჯახებში მნიშვნელოვანი ნივთია.

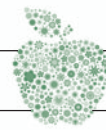
ლალი აბაშიძე, დედოფლისწყაროს №1 საჯარო სკოლის რუსული ენის მასწავლებელი, ღონისძიების ინიციატორი:

– დღეს ბავშვი წიგნს აღარ კითხულობს, რაც, ალბათ, კომპიუტერის ფართოდ დანერგვამ განაპირობა. თუმცა კომპიუტერსაც აქვს დადებითი მხარე: ადრე საჭირო მასალის მოსაძიებლად დიდი დრო მჭირდებოდა, ახლა კი, ინტერნეტის მეშვეობით, ნებისმიერი ინფორმაციის მოძიება მოკლე დროში შემოიძლია. მეორე მხრივ, ამ ყველაფერმა ბავშვი წიგნს დააშორა. ჩვენი სკოლის ბიბლიოთეკას საკმაოდ მწირი ლიტერატურა ჰქონდა. ადრე კატალონიში, სერვანტესის გარდაცვალების დღის აღსანიშნავად, მამაკაცები ქალებს ვარდებს ჩუქნიდნენ, მანდილოსნები კი საპასუხოდ – წიგნებს. იუნესკოს მიერ ეს დღე წიგნის საერთაშორისო დღედ გამოცხადებული და გადაწყვიტე, სწორედ ამ დღეს ჩამეტარებინა ღონისძიება „უნდა ავმალდე წიგნით“. მწერლებს, ორგანიზაციებს, გამომცემლებს მივმართეთ თხოვნით, მობრძანებულიყვნენ და თან თითო წიგნი ერუქებინათ ჩვენი ბიბლიოთეკისთვის. ჩვენს ინიციატივას ბევრი გამოეხმაურა. საჩხერის რაიონიდან გვესტუმრა ქალის საჯარო სკოლის დირექტორი არჩილ აბაშიძე ბავშვებთან ერთად და წიგნებით დაგვასაჩუქრა. ასევე, ჩვენი რაიონის №2 საჯარო სკოლამ და ბოდბის სკოლა-ინტერნატმაც გვაჩუქა წიგნები. ამ ღონისძიების შედეგად 200-ზე მეტი ახალი წიგნი შეემატა ჩვენს ბიბლიოთეკას. მოგვსენებათ, საქმეს მხოლოდ ლიტერატურის შეძენა არ შევლის. მთავარია შედეგი, ანუ წიგნებით ბავშვების დაინტერესება. მეცხრე კლასის დამრიგებელი ვარ და კლასში ბავშვებს ახალი წიგნების სია გამოვუკარი, რათა მათში ინტერესი გამეჩინა.

– ტყუილს ნამდვილად ვერ გეტყვით: 100%-იან შედეგზე ვერ გავვით, თუმცა ახალი წიგნებით ბევრი ბავშვი დაინტერესდა. იცით რა, 5 ბავშვიც რომ დაინტერესდეს, ეს უკვე შედე-

რა მისცა სკოლას ამ ღონისძიებამ? რამდენად ამაღლდა მოსწავლეებში წიგნიერების დონე?

– ტყუილს ნამდვილად ვერ გეტყვით: 100%-იან შედეგზე ვერ გავვით, თუმცა ახალი წიგნებით ბევრი ბავშვი დაინტერესდა. იცით რა, 5 ბავშვიც რომ დაინტერესდეს, ეს უკვე შედე-

ლალი აბაშიძე

გია. ნელან მოგახსენეთ, რომ ბიბლიოთეკას მწირი ლიტერატურა ჰქონდა, თუმცა ბავშვები არც იმ წიგნებს კითხულობდნენ, რაც ბიბლიოთეკის ფონდში იყო. სხვათა შორის, 23 აპრილს ჩვენი სკოლის მოსწავლეებმაც წამოიღეს სახლიდან წიგნები და ბიბლიოთეკას აჩუქეს. ღონისძიებას შედეგი წამდვილად ჰქონდა. ოღონდ ამ ყველაფერმა სისტემატური ხასიათი უნდა მიიღოს – თუ ერთჯერადი იქნება, არაფერი გამოვა.

როგორ ახერხებთ ბავშვების წიგნით დაინტერესებას?

– საკმაოდ საინტერესო მიდგომები გვაქვს, მაგალითად, ე.წ. „შუქნიშნის“ პრინციპი: წითელი – შეჩერდი, წაიკითხე, ყვითელი – მოემზადე და მწვანე – გასწი! ანუ ჯერ წაიკითხოთ წიგნი, მერე გავიღრმავოთ წაკითხული და ბოლოს ცოდნა სხვასაც გადავცეთ.

მომავალ 23 აპრილს თუ აპირებთ ახალი ღონისძიების ჩატარებას და რა ფორმით?

– ეს ღონისძიება ყოველ 23 აპრილს ჩატარდება. მომავალ წელს მას ჩავატარებთ ასეთი სახელწოდებით: „მე, დედა და მამა ბიბლიოთეკის მკითხველები ვართ“. ეს კითხვის პროცესში მშობლებისა და თითოეული მოსწავლის ჩართვას გულისხმობს.

პროექტს სისტემატური ხასიათი ექნება და ის სხვადასხვა ფორმატით გაიმართება. თუ ამ პროცესში ყველა ჩავერთვებით, შედეგიც მეტი იქნება. ჯერ ყველა მოსწავლე ვერ ჩავრთე წიგნის კითხვის პროცესში, მაგრამ იმედი მაქვს, რომ ისინი ერთმანეთს მიბაძავენ და თანდათან უფრო მეტ ბავშვს გაუჩნდება ინტერესი.

მაია ლაპიაშვილი, დედოფლისწყაროს №1 საჯარო სკოლის დირექტორი:

– სკოლაში 2007 წლიდან ვმუშაობ. ბიბლიოთეკის მოწესრიგება თავიდანვე პრიორიტეტად დავისახე. იგი მეოთხე სართულზე, მოსწავლეებისთვის საკმაოდ ხელმიუწვდომელ ადგილას მდებარეობდა და მეორე სართულზე გადმოვიტანე. შემდეგ ქალბატონი ლალი აბაშიძე შემოვიდა ინიციატივით, შეგვეძინა ახალი წიგნები, რათა ბავშვები წიგნისკენ მოგვებრუნებინა და მათთვის კითხვის მოტივაცია აგვემაღლებინა.

თქვენი აზრით, რამ გამოიწვია ის, რომ ბავშვები წიგნებს მოსწყდნენ?

– კომპიუტერიზაციამ. თან ბევრმა ოჯახმა წიგნთან ურთიერთობის კულტურა დაკარგა. ჩვენ ვანარმოებთ ყოველწლიურ სტატისტიკას: რამდენი მომხმარებელი ჰყავს წიგნს ჩვენს სკოლაში. წელს 625 მოსწავლიდან 145 აქტიური მკითხველი გვყავს, რაც პროგრესია. შარშან მათი რიცხვი 68 იყო. ბავშვების მოტივაცია ახალი წიგნების შემოსვლამ აამაღლა. განათლების სამინისტრომაც გვაჩუქა მხატვრული ლიტერატურა და ენციკლოპედიები. ამ პერიოდში ბავშვები გააქტიურდნენ, მაგრამ ინტერესმა მერე ისევ მიიძინა. ეს ნიშნავს, რომ წიგნებს ერთი და იგივე ბავშვები კითხულობენ. ამჟამად ვგეგმავთ ოჯახების გააქტიურებას და მათ ჩართვას საბიბლიოთეკო ღონისძიებებში. დაწყებითი კლასის მოსწავლეებისთვის გამოვეყოფთ ენციკლოპედიებს, რომლებსაც მათ სახლებში გავატანთ. როცა წიგნებს დაგვიბრუნებენ, მოსწავლეებს გავატანთ კითხვარებს, რომლებსაც მშობლებთან ერთად შეავსებენ. მაღალ კლასებშიც ვაპირებთ ამავე ღონისძიების ჩატარებას,

ოღონდ სკოლის ფარგლებში და არა ოჯახში.

რამდენად ხშირად გააქვთ ბავშვებს წიგნები განახლებული ბიბლიოთეკიდან?

– სხვადასხვა სიხშირით. როცა რაიმე კონკურსს ვაცხადებთ, მაშინ უფრო ხშირად გააქვთ წიგნები. ახლა ჩავატარებთ აკაკი წერეთლის კვირეული და ამ ავტორის თითქმის ყველა წიგნი გატანილი იყო. ასეთი ღონისძიებები საჭიროა თუნდაც იმისათვის, რომ მოსწავლეებს წიგნის კითხვისკენ ვუბიძგოთ. სისტემატური მკითხველი შეიძლება სულ 50 ბავშვი იყოს, დანარჩენი „იძულებითი“ მკითხველია, მაგრამ ისინი ვერც გრძნობენ, რომ ასეა – წიგნების კითხვას მათ სხვადასხვა ღონისძიებით ვაიძულებთ.

მაია ლაპიაშვილი

რაიონის სხვა სკოლებმა თუ გაიზიარეს თქვენი ინიციატივა წიგნიერების დონის ამაღლებასთან დაკავშირებით?

– ამის შესახებ ვერაფერს გეტყვით. თუმცა ჩავატარებთ კვლევა – რამდენად წიგნიერი თაობაა ჩვენს რაიონში. მონაცემების მოსაგროვებლად ბავშვები კითხვარებით ესტუმრნენ თანატოლებს სხვა სკოლებში. მიგხვდია, რომ ამ პროცესში იქაც მხოლოდ ის აქტიური მოსწავლეები ჩაერთვნენ, რომლებიც წიგნებს ისედაც კითხულობენ. ალბათ უფრო მასშტაბური ღონისძიებების დაგეგმვაა საჭირო, რათა პასიური მოსწავლეები წიგნებს დავუბრუნოთ.

სერტიფიკატი უმაღლესი ქულებით – ნინო ქეხიშვილი

ბავშვობაში მასწავლებლობაზე არ უოცნებია. სკოლაში მუშაობა არც უნივერსიტეტის გერმანული ენისა და ლიტერატურის ფაკულტეტის დამთავრების შემდეგ გადაწყვეტია. თუმცა, დღეს, პედაგოგობის შვიდწლიანი გამოცდილების შემდეგ დარწმუნებულია, რომ საკუთარ საქმეს მიაგნო. ნინო ქეხიშვილი 21-ე საჯარო სკოლის წარმატებული მასწავლებელია. სასერტიფიკაციო გამოცდებზე გასვლა მან პირველივე წელს გადაწყვიტა და შედეგიც გამორჩეული აჩვენა – უნარებში 70-დან 56 ქულა, გერმანულში კი 120-დან 116 ქულა. მიაჩნია, რომ სკოლა ისეთი ორგანიზმია, რომელსაც სიახლეები და წინსვლაზე ორიენტირება სჭირდება. ამიტომ, ზოგადად, რეფორმების მომხრეა. ნინოს საგანმანათლებლო სფეროში მიმდინარე პროცესებზე, სასერტიფიკაციო გამოცდებზე ვესაუბრეთ და „მასწავლებლის“ მკითხველისთვის საკუთარი შეხედულებების გაზიარება ვთხოვეთ.

მანია რაზმაძე

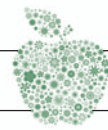
– უნივერსიტეტში გერმანისტიკას ვსწავლობდი, პროფესიით პედაგოგი არ ვარ. მაგისტრატურის დამთავრების შემდეგ ასპირანტურაში ჩავაბარე. რამდენიმე არასტაბილური სამსახური მქონდა, რაც შეიძლება ენის სპეციალისტს ჰქონდეს: თარგმანზე მუშაობა, თარჯიმნობა. სრულიად შემთხვევით გაჩნდა შემოთავაზება სკოლიდან. სწავლა უკვე დაწყებული იყო, დამირეკეს და საათები შემოთავაზეს, თანაც მეორე დღიდანვე. მაშინ, შვიდი წლის წინ, 21-ე სკოლას მე-6 ქართულ-გერმანული გიმნაზია ერქვა. ბევრი არ მიფიქრია, ისე დაეთანხმდი. ცოტა საათი მქონდა და დიდად არ ვიყავი დატვირთული. სკოლაში რომ შემოვედი და პედაგოგებს გავეცანი, სულ ვამბობდი, რომ ცოტა ხნით ვაპირებდი აქ დარჩენას. გამოცდილი მასწავლებლები მეუბნებოდნენ, ასე ნუ ამბობ, სკოლამ „შესრუტვა“ იცისო. ასეც მოხდა. ნელ-ნელა ის გვერდითა სამსახურები მეორეხარისხოვანი გახდა ჩემთვის. თუ რამე მაქვს სათარგმნი, ამას „ოფიციალურ სტატუსს“ აღარ ვანიჭებ. დღეს შემიძლია ვთქვა, რომ ჩემს თავს მასწავლებლად აღვიქვამ. ადრე რომ მესმოდა, მასწავლებლობას ვერ შეძლებ, რაღაც თუ არ გაქვს თანდაყოლილი, ვერ ვხვდებოდი, რას გულისხმობდნენ. ალბათ მართლაც არის რაღაც ასეთი. უცხო თვალით რომ შეხედო ამ გარემოს, ძნელია

აქ მუშაობა, მაგრამ თუ ამისგან სიამოვნებას იღებ, ესე იგი, უკვე მოწოდებაა. მიხარია, რომ საკუთარ თავში ეს აღმოვაჩინე.

სასერტიფიკაციო გამოცდებზე გასვლა ჩემთვის იმას ნიშნავდა, რომ მასწავლებლად თავს საბოლოოდ ვიმკვიდრებ.

**სასერტიფიკაციო გამოცდები
წელს ნებაყოფლობითი იყო.
რატომ გადაწყვეტეთ,
პირველივე წელს მოგესინჯათ
საკუთარი ძალები?**

– თავიდან ამ გამოცდების შესახებ ბუნდოვანი წარმოდგენა მქონდა. როდესაც სასწავლო წელი დაიწყო და სკოლაში მოვედი, განცხადება დაგვხვდა, რომელიც სასერტიფიკაციო გამოცდის შესახებ იუწყებოდა. ითქვა, რომ ის ნებაყოფლობითი იქნებოდა. სიმართლე გითხრათ, არ მიფიქრია, ჩამეხრებინა. სკოლაშიც არ ყოფილა ერთსულოვნება. გამოითქვა აზრი, ჯერ შევხედოთო. თავიდან ნამდვილად იყო გაურკვეველობა. ეს, ჩემი აზრით, არასაკმარისმა ინფორმაციამ გამოიწვია. კონკრეტული, დაწვრილებითი ინფორმაცია არ მოდიოდა. შემდეგ გამოიკვეთა, რომ ოთხ წელიწადში გამოცდა სავალდებულო იქნებოდა. მერე გავიგეთ, რომ ჩატარდებოდა ტრენინგები, რომლებსაც სახელმწიფო დააფინანსებდა.

ჩემთვის ვფიქრობდი: რატომაც არა, ისეთი დაუძლეველი რა უნდა იყოს, ვერ შევძლო-მეთქი. ზოგადად, ადამიანების იმ კატეგორიას მივე-კუთვნები, სიახლეები რომ უყვართ. საკუთარი თავის გამოცდის შესაძ-ლებლობაც არანაკლებ საინტერესოა და ეს ერთ-ერთი ფაქტორი იყო გადაწყვეტილების მიღებისას. გარდა ამისა, პრაგმატული მიზეზიც არსებობდა – მაინც ჩასაბარებელია და ბარემ მალე გავთავისუფლდები ამ გამოცდისგან-მეთქი.

რეგისტრაციის დამთავრებამდე რამდენიმე დღე იყო დარჩენილი, კათედრის რამდენიმე წევრმა გადაწყ-ვეტილება რომ მივიღეთ. რეგისტ-რაცია სასწავლო წლის ბოლოს გავიარეთ. ეს ის პერიოდია ნებისმი-ერი პედაგოგისთვის, როცა სკოლის გარდა არაფრისთვის გცალია.

გამოცდებამდე სამი კვირა იყო დარჩენილი და გადაწყვეტიტე, ეს დრო მთლიანად უნარებში მოსამზადებ-ლად გამოიყენებინა. თამამი გადაწყვეტილება იყო უარის თქმა გერმანული ენის ტრენინგებზე, მაგრამ ამის დრო არ მრჩებოდა. სტუდენტობის შემდეგ ასე არ მიმე-ცადინია. ძალიან ვნერვიულობდი. ბოლო მომენტამდე არ ვიყავი დარწმუნებული, რომ შესაბამისად მომზადებული გავდიოდი გამოც-დებზე. უნარებში 56 ქულა მივიღე, გერმანულში კი, მიუხედავად იმისა, რომ ვაუჩერი არ გამომიყენებია და ტრენინგი არ გამივლია, 116. ალბათ ისიც დამეხმარა, რომ ენებში მეთოდის ნაწილიც ბარდებოდა. უნარებში მეცადინეობა აქაც გამომადგა. უფრო თამამად დავწერე გაკვეთილის დაგეგმვის, წარმართვის შესახებ.

ის, რაც უნარებშია მოცემული, ეს ყველაფერი ჩვეულებრივი სასკოლო ცხოვრებაა, გარკვეული თეორიებით გამყარებული. სხვა საკითხია, რამ-დენად აუცილებელია ამ თეორიების საფუძვლიანად ცოდნა, მაგრამ საგამოცდო საკითხებში ყველაფერი მაინც პრაქტიკაზე იყო ორიენტი-რებული, რაც სწორად მიმაჩნია.

უნარების პროგრამა ძალიან დიდი იყო. ეს მხოლოდ ჩემი მოსაზრება არ არის. ბევრი ერთმანეთისგან განსხვავებული საკითხი იყო. ღია დავალებებს ვგულისხმობ, სადაც წერას გთხოვენ. სექტორიდან ყველაზე ბოლო გამოვედი. ათზე მეტი ღია დავალება, 5-საათიანი გამოცდა. ძალიან ძნელია, 5 საათი გაატარო საგამოცდო რეჟიმში. თითქმის თავაუღებლად ვიმუშავე, რომ მომესწრო. ვფიქრობ, გამომც-დელებს ისეთივე წარმოდგენა შეექმნებათ გამოსაცდელზე, ცოტა ნაკლები საკითხი და ნაკლები დრო რომ იყოს. ამ ფორმით გამოცდის ჩაბარება, ვფიქრობ, ყველას არ შეუძლია. ვიცი, რომ შედარებით ასაკოვანმა მასწავლებლებმა ეს, უბრალოდ, ფიზიკურად ვერ შეძლეს.

საკითხების სირთულის თვალსაზ-რისით, გამოცდა ისეთი იყო, როგორიც უნდა ყოფილიყო – არც მარტივი და არც ძალიან რთული.

მიგაჩნიათ, რომ ეს გამოცდა პედაგოგისთვის საჭიროა? რა მოგცათ ამ გამოცდამ?

– საჭირო ნამდვილად არის, ერთმნიშვნელოვნად. მე, როგორც პედაგოგს, თავდაჯერებულობა მომემატა. ვცდილობ, უფრო მრავალ-მხრივად მივუდგე გაკვეთილს, არ ავირჩიო მარტივი ვარიანტი, უფრო მეტად დავიხარჯო. საკუთარ თავს მეტი მოთხოვნა წავუყენე. ეს ძალიან სუბიექტური მომენტი.

მიმაჩნია, რომ შიში, რომელიც ამ გამოცდების მიმართ არსებობს, არაინფორმირებულობის ბრალია. კარგი იქნებოდა, დანვრილებითი ინფორმაცია იყოს თუნდაც საგნობ-რივი გამოცდის ირგვლივ. რა თქმა უნდა, შესაძლებელია თავად მოიძიო ინფორმაცია, ინტერნეტში იმუშაო, მაგრამ კონკრეტული პროგრამების მითითება უკეთესი იქნება. არის მოცემული სახელები, ვთქვათ, პიაჟე და თეორიის სახელწოდება. ამის შესახებ უამრავი ინფორმაციის მოძიება შეიძლება. მეტი კონკრეტი-ზაცია და მოტივაციაზე ზრუნვაა

საჭირო. ეს გამოცდები ხომ პრო-ფესიული წინსვლისთვის ტარდება. დარწმუნებული ვარ, ნებისმიერი მასწავლებელი, ვინც მათ ჩააბა-რებს, თავს უკეთესად იგრძნობს.

უნარების სწავლა ყველას დასჭირ-დება, თუ პედაგოგიური ფაკულტეტი ახალი დამთავრებული არა აქვს. სასურველია მასწავლებლებისთვის იმის მინიშნება, რომ უნარები, ძირითადად, ის არის, რასაც ისინი მუშაობისას ისედაც იყენებენ. უბრალოდ, დამატებით რამდენიმე გვარს და თეორიას თუ გაეცნობიან, ეს მათ პრაქტიკულ გამოცდილებას განუმტკიცებთ და თავისთავად საინტერესო იქნება, საბოლოოდ კი გაკვეთილის ხარისხზე აისახება.

განათლების სფეროში არაერთი რეფორმა მიმდინარეობს. როგორ აფასებთ ამ პროცესს?

– სასკოლო რეფორმების მიზნები იმდენად დადებითია, რომ არა მგონია, მათ ვინმე ეწინააღმდეგე-ბოდეს. მათი განხორციელების გზებს რაც შეეხება, საჭიროა აზრთა მუდმივი გაცვლა-გამოცვლა, დაზუსტება. ბევრი კოლეგისგან მომისმენია და მეც არაერთხელ მიფიქრია, რომ პრაქტიკოსი მასწავლებლის აზრი მეტად არის გასათვალისწინებელი. ხშირად ბევრ თეორეტიკოსზე მეტის თქმა შეუძლია საშუალო დონის პრაქტიკოს მასწავლებელს. იმას არ ვამბობ, რომ ყველაფერს შეუცდომლად იტყვის, მაგრამ რაც სკოლაში რეალურად ხდება, სხვა სიბრტყიდან ნამდვილად არ ჩანს.

ასი მასწავლებელი რომ გამოჰკით-ხოთ, უკლებლივ ყველა გეტყვით, რომ ცვლილებები და წინსვლა საჭიროა. ახლა ისეთი ბავშვები არიან, მე რომ მიტარებდნენ, ამათ ისეთ გაკვეთილს ვერ ჩაუტარებ. ძალიან ინფორმირებულები, დაინ-ტერესებულები და მოტივირებულები არიან. თუ ვერ შეძელი, ვერ დააინ-ტერესე, კომუნიკაცია არ შედგება. გარემო ცვლილებებს ითხოვს.

მერი ბირკელიძე

შემოქმედებითი აზროვნება მოსწავლეებში

შემოქმედებითი აზროვნებისადმი, როგორც ფენომენისადმი, ინტერესი XX საუკუნის სამოციან წლებში გაჩნდა ანგლო-ამერიკულ ფსიქოლოგიაში. მას შემდეგ გრძელდება კამათი იმის შესახებ, თუ რა იგულისხმება ამ ცნებაში, რა მნიშვნელობა აქვს მას პიროვნებისათვის და რა უწყობს ხელს მის განვითარებას.

ზოგადად, ადამიანის აზროვნება არსებული პრობლემების გადაჭრისკენ არის მიმართული, რაც აუცილებელია საზოგადოებაში მისი არსებობისათვის. შემოქმედებითი აზროვნება კი პიროვნების შინაგანი განწყობით არის განპირობებული და თავად პოულობს განხორციელების გზებს.

შემოქმედებისათვის აუცილებელია, რომ აზროვნება თავისუფალი იყოს სტერეოტიპების ზეგავლენისაგან. იგი გულისხმობს რისკზე წასვლის, წინააღმდეგობის გადალახვის, შინაგანი მოტივაციის, გარშემო-ყოფთა აზრისადმი წინააღმდეგობის განევის უნარებს.

შემოქმედებითი აზროვნების კვლევისას გასათვალისწინებელია არა მხოლოდ აზროვნების პროცესი და პროდუქტი, არამედ თავად პიროვნება, რადგან სწორედ ის ახორციელებს შემოქმედებით აქტს და ქმნის რაღაც ახალს. ამგვარად, შემოქმედებითობა შეიძლება შემდეგნაირად განისაზღვროს: შემოქმედებითია აზროვნების ისეთი ფორმა, რომელიც მიმართულია ახლის ძიებისკენ, შექმნისკენ და ხორციელდება შინაგანი სტიმულაციის საფუძველზე.

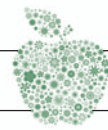
ერთ-ერთი საკითხი, რომელიც დღემდე საკამათოდ რჩება, არის ის, კრეატიულობა ყველა ადამიანს ახასიათებს, თუ იგი მხოლოდ გამორჩეულთა ხვედრია. ზოგიერთი

მკვლევარის მტკიცებით, ტერმინი „კრეატიული“ ძალიან იშვიათ უნარებს მიესადაგება, სხვები კი მას განიხილავენ, როგორც ზოგად უნარს, რომელიც ყველა ჯანმრთელ ადამიანს აქვს. შინაგანი იმპულსი, რომელიც ბიძგს აძლევს შემოქმედებით პროცესს, მართლაც ყველას ალენიშნება. ადამიანი ახლის შექმნისკენაა მიმართული, თუმცა არსებობს ხარისხობრივი განსხვავება.

კრეატიულობის გენეზისში დიდ როლს ასრულებს ოჯახური გარემო და საგანმანათლებლო სისტემა. ბოლო წლებში სხვადასხვა ქვეყანაში ჩატარებული კვლევების შედეგებით ანალიზმა ნათლად აჩვენა საგანმანათლებლო სისტემის გავლენა შემოქმედებითი აზროვნების განვითარებაზე. აქედან გამომდინარე, საინტერესოდ ჩავთვალეთ ქართველ მოსწავლეებში ამ უნარის კვლევა. კვლევაში მონაწილეობდნენ თბილისის როგორც სახელმწიფო, ისე არასახელმწიფო საჯარო სკოლების მოსწავლეები. ჩვენი ჰიპოთეზა მდგომარეობდა იმაში, რომ სპეციალურად ორგანიზებული სასკოლო გარემო (ინტერაქტიური მეთოდებით სწავლება და შემოქმედებითი აზროვნების განმავითარებელი პროგრამები) გავლენას ახდენდა შემოქმედებითი აზროვნების განვითარებაზე.

კვლევამ საინტერესო სურათი მოგვცა: კერძოდ, აშშ-სა და საქართველოში ჩატარებული კვლევების შედეგების

ანალიზმა მნიშვნელოვანი სხვაობა გვიჩვენა. როგორც აღმოჩნდა, ამერიკელ ბავშვებს ბევრად მაღალი მონაცემები აქვთ ვერბალურ შემოქმედებითობაში, ვიდრე მათ ქართველ თანატოლებს, თუმცა ქართველები მათივე ასაკის (უმცროსი სასკოლო ასაკი) ამერიკელებს ხატოვან კრეატიულობაში აღემატებიან. კვლევამ ასევე აჩვენა, რომ ის მოსწავლეები, რომლებიც შემოქმედებითი აზროვნების გაკვეთილებს ითვისებდნენ, საბოლოოდ, უფრო მაღალ მაჩვენებლებს იღებდნენ, ვიდრე ისინი, რომლებსაც ეს პროგრამა არ გაუვლიათ (პროგრამის ეფექტურობა დამტკიცდა ე.წ. მაფორმირებელი ექსპერიმენტის საშუალებითაც).

შემოქმედებითი აზროვნებისადმი ინტერესი თანამედროვე მეცნიერებებში საკმაოდ დიდია. ნაწილობრივ ეს სოციალური შეკვეთით აიხსნება, ნაწილობრივ კი – ახალ პედაგოგიურ მიდგომებზე გადასვლით. დღეს, როცა დამახსოვრების უნარი განათლებულობის გარანტს აღარ წარმოადგენს, აუცილებელია შემოქმედებითი, თანამშრომლობითი უნარების განვითარება. მათ ფორმირებას ხელს უწყობს როგორც ადეკვატური მაკროგარემო (კულტურა, ეთნოსი), ასევე მიკროგარემო (ოჯახი, სკოლა, თანატოლთა წრე). ძალიან მნიშვნელოვანია დადებითი შემოქმედებითი ქცევის ნიმუში, მასთან პიროვნული იდენტიფიკაცია, რათა შემოქმედებითობა ნამდვილ, სიღრმისეულ თვისებად ჩამოყალიბდეს.

საგანმანათლებლო სისტემა განსაკუთრებულ როლს ასრულებს კრეატიულობის განვითარებაში. მოსწავლე არ არის ცარიელი ჭურჭელი, რომელიც ცოდნით უნდა გაივსოს. მასწავლებელმა უნდა გაითვალისწინოს, რომ პრობლემებზე ფოკუსირება სტიმულს აძლევს მოსწავლის ბუნებრივ ცნობისმოყვარეობას და მას შემოქმედებითი აზროვნებისთვის განაწყოებს. პრობლემის დასმა, ჰიპოთეზების შემუშავება, მათი გადამოწმება, სწორი გადაწყვეტილების პოვნა და ამ ცოდნის გათავისება მნიშვნელოვანია შემოქმედებითობის განვითარებისათვის.

ამ შემთხვევაში, მოსწავლის მიერ მიღებული ცოდნა მტკიცება, ემოცია – დადებითი და შესაბამისად, დამახსოვრებაც უკეთ ხდება.

სწავლების პროგრამების ანალიზის შედეგად, მკვლევარებმა – ტორენსმა, როზმა და ლინმა განსაზღვრეს, თუ რა უწყობს ხელს შემოქმედებითი აზროვნების განვითარებას: სწავლების პროგრამა, რომლის საფუძველს წარმოადგენს შემოქმედებითი გადაწყვეტის პროცედურა (გონებრივი იერიში), სწავლების პროგრამა, რომელიც მოიცავს რამდენიმე დისციპლინას (დრამატული კითხვა, შემოქმედებითი კვლევა და ზოგადი სემანტიკა), კომპლექსური პროგრამა კონვერგენტული და დივერგენტული აზროვნების სავარჯიშოებით (აქვეა მასტიმულირებელი მასალის განსხვავებული ტექნიკით მიწოდების საშუალებები: სურათზე გამოსახული სხვადასხვა ისტორიული მოვლენა, მოსასმენი მასალა), ხელოვნების სხვადასხვა დარგების სწავლება, კრიტიკული აზროვნების ტრენინგები, ადმინისტრაციული რეორგანიზაციის პროგრამა, კლასში სპეციალური კლიმატის შექმნის პროგრამა, ცვლილებების შეტანა მოსწავლის და მასწავლებლის ურთიერთობებში, მოტივაციის პროგრამა.

ტრადიციული ინფორმაციული განათლება პრობლემური სწავლების პრინციპებზე ორიენტირებული სწავლებით უნდა შეიცვალოს. ჩვენი სკოლის მოსწავლე, ხშირ შემთხვევაში, გარკვეული ბაზისური ცოდნის მქონე პიროვნებაა, მაგრამ მას არა აქვს ამ ცოდნის გარდაქმნის უნარი. ეს კი მის შემდგომ თვითრეალიზაციას აფერხებს.

შემოქმედებითობის გენეზისში დიდ როლს ასრულებს სოციალური გარემო. გამოიყოფა ოჯახური ურთიერთობის ის პარამეტრები, რომლებიც ხელს უწყობს, ან აფერხებს კრეატიულობის განვითარებას: ჰარმონიული/დისჰარმონიული ურთიერთობა მშობლებს შორის, შვილებსა და მშობლებს შორის, მშობლის შემოქმედებითი/არაშემოქმედებითი პიროვნება, როგორც მიზაძვისა და იდენტიფიკაციის ობიექტი, ოჯახის

წევრების ინტელექტუალური ინტერესების ერთობა, მშობლის მოლოდინი შვილისადმი და ა.შ.

შემოქმედებითი აზროვნების განსავითარებლად საჭიროა ბავშვის შემოქმედებითი ქცევის განმტკიცება და მისთვის მისაბაძი ნიმუშების ჩვენება, ასევე მასთან ურთიერთობისას დემოკრატიული პრინციპებით ხელმძღვანელობა. ბავშვებს არ უნდა ეშინოდეთ საკუთარი, თუნდაც მცდარი აზრის გამოთქმის. მათი შეხედულებები დიდი სიფრთხილით, ტაქტიანად უნდა შევაფასოთ, რათა მათ თავმოყვარეობა არ შევუღახოთ და ტრამვა არ მივაყენოთ. პედაგოგის ხელოვნება შემოქმედებითობის განვითარებაშიც უნდა ვლინდებოდეს, ამისთვის კი თავად ის უნდა იყოს შემოქმედებითი. მან უნდა შეძლოს შემოქმედებითად მიუდგეს საქმეს, დაკისრებულ მოვალეობას.

ზოგადად, სიახლეები ბავშვს ცნობისმოყვარეობას უჩენს. მოულოდნელი ასოციაციები, უჩვეულო იდეები, ჰიპოთეზები, კამათი – ეს ყველაფერი ათვლის წერტილია, საიდანაც შემოქმედებითობა ვითარდება. განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია თამაშის როლი შემოქმედებითი აზროვნების განვითარებაში. გამოკვლევები ადასტურებს, რომ თამაშის პროცესში, არარეგლამენტირებულ და დემოკრატიულ გარემოში, პატარები მაქსიმალურად ავლენენ კრეატიულობას.

როგორც აღვნიშნეთ, გარემო დიდ როლს ასრულებს შემოქმედებითობის განვითარებაში. თუ ბავშვის მიერ გამოთქმულ არასტანდარტულ აზრს უფროსების უარყოფითი რეაქცია მოჰყვა, მას თვითგამოხატვის სურვილი ეკარგება. ამ შემთხვევაში, მისი შემოქმედებითი უნარი მხოლოდ პოტენციის სახით რჩება. იშვიათად შევხვდებით ისეთ ბავშვს, რომელიც შემოქმედებითობას არასასურველი გარემოს ზეგავლენის მიუხედავად ინარჩუნებს. ამიტომაც ოჯახური ფაქტორის როლი, სასკოლო გარემოს სწორი ორგანიზება შემოქმედებითობის განვითარებისთვის ძალიან მნიშვნელოვანია.

მანია რაზმაძე

ამ საიტზე იხილავთ როგორც განათლების სისტემაში არსებული სიახლეების შესახებ ინფორმაციას, ასევე ჟურნალ „მასწავლებლის“ თითქმის ყველა ნომერს ქართულ, აზერბაიჯანულ და სომხურ ენებზე. პროექტს „სამოქალაქო ინტეგრაციისა და ეროვნებათშორისი ურთიერთობების ცენტრი“ ახორციელებს.

როგორც პროექტის ხელმძღვანელმა, **დავით ჩაჩხიანმა** გვითხრა, საიტს უამრავი მომხმარებელი ჰყავს და ის პოპულარობით სარგებლობს.

დავით ჩაჩხიანი: „იდეა ჩვენი ორგანიზაციის ხელმძღვანელს, შალვა ტაბატაძეს ეკუთვნის. ჩვენ უკვე რვა წელია, ეუთოს ეროვნულ უმცირესობათა უმაღლეს კომისარიატთან ვთანამშრომლობთ და სწორედ მათი დაფინანსებით დავიწყეთ „მასწავლებლის“ თარგმნა აზერბაიჯანულ და სომხურ ენებზე, ჟურნალის ბეჭდვა და უფასოდ დარიგება. მას ქვემო ქართლისა და სამცხე-ჯავახეთის ყველა აზერბაიჯანულ და

სომხურ სკოლას გადავცემდით (ამ რეგიონებში 125 აზერბაიჯანული და 110 სომხური სკოლაა). ყოველ 5 მასწავლებელზე ჟურნალის ერთი ნომერი იყო გათვლილი.

თარგმანზე საქართველოში ცნობილი თარგმანები, პროფესიონალები მუშაობდნენ. მას სომხურად ზოია მხითარიანი, აზერბაიჯანულად კი გისრამ მაჰმედოვა თარგმნიდა. ჟურნალები რესურს-ცენტრებში ჩაგვქონდა. მათ ჩატანას დირექტორების შეკრებას ვამთხვევდით.

ამჟამად ჟურნალი აღარ იბეჭდება. ამერიკის საელჩოს მხარდაჭერით ნათარგმნი „მასწავლებელი“ ჩვენს საიტზეა განთავსებული. ამ საიტზე ნებისმიერი ცნობა განათლების სისტემის თაობაზე, „მასწავლებლის“ ელექტრონულ ვერსიასთან ერთად, სამ ენაზეა წარმოდგენილი. მომხმარებელს შეუძლია სასურველ ენაზე წაიკითხოს მასალები. საიტზე განთავსებულია ყველა ის მასალა, რაც აზერბაიჯანულად და სომხურად

ითარგმნა როგორც ჩვენს მიერ, ისე სამინისტროს ძალისხმევით.

საიტის პოპულარობას ისიც ადასტურებს, რომ ყოველდღიურად, სულ ცოტა, 10-15 ზარი შემოდის. სხვადასხვა კითხვითა და პრობლემით მოგვმართავენ. ჩვენ ერთგვარი შუამავლები ვართ სამინისტროსა და მასწავლებლებს შორის.

საიტის პრეზენტაცია თითქმის ყველგან გააკეთეთ. ლეპტოპით ჩავდიოდით, ადგილზე ვრთავდით ინტერნეტს და მასწავლებლებს მის შესახებ ინფორმაციას ვანვდიდით, თან გამოყენების წესს ვუხსნიდით. საიტზე უამრავი საინტერესო მასალა დევს, რაც სამინისტრომ გადმოგვცა. ერთი წლის წინ ზოგიერთ სკოლაში ინტერნეტი ჯერ არ იყო და სამინისტროს გეგმის მიხედვით, 2-3 თვეში ელოდნენ მის შეყვანას. ასე რომ, დღეს ამ სკოლების უმრავლესობას საშუალება აქვს, ჩვენი საიტის მომხმარებელი იყოს“.

ზეიქინათ შურნალი მასწავლებელი

თბილისსა და საქართველოს რეგიონებში

მოიქითხეთ თქვენი შურნალი „ელვა-სერვისის“
და პრესის გავრცელების ადგილებში!

გამოიწერეთ შურნალი „მასწავლებელი“ თბილისსა
და საქართველოს რეგიონებში!

ჟურნალ „მასწავლებელზე“ ხელმოწერის გასაფორმებლად მიმართეთ „ელვა-სერვისის“ და მიიღეთ თქვენი „მასწავლებელი“ თქვენს მიერ მითითებულ მისამართზე ყოველ ორ თვეში ერთხელ!

დამატებითი ინფორმაციისთვის მოგვმართეთ:

„ელვა-სერვისის“ ტელ: 38-26-73 ან 28-26-74.

მასწავლებელთა პროფესიული განვითარების ეროვნული ცენტრი

თბილისი 0102, დიმიტრი უზნაძის 52

ტელ: (+995 32) 95 11 86, ფაქსი: (+995 32) 95 58 36

ელ. ფოსტა: info@tpdc.ge

www.tpdc.ge

ერთხელ პარიზის ერთ-ერთ კაფეში საღვადორ
დალი აქებდა თავის სურათს:

– სეზანს რომ შეექმნა ასეთი ტილო, ის მსოფლიოში
საყოველთაოდ ცნობილი გახდებოდა.
– კი მაგრამ, ის ისედაც ცნობილია, – წარმოთქვა
ვილაცამ.

– თქვენ ასე გგონიათ? გარსონ, მოდით აჰ! თქვენ
იცნობთ ბატონ სეზანს?

– არა ბატონო.

– სწორედ ამას გეუბნებოდით, ბატონებო!...

